People's Herald
People's Herald
Rs- 100/month

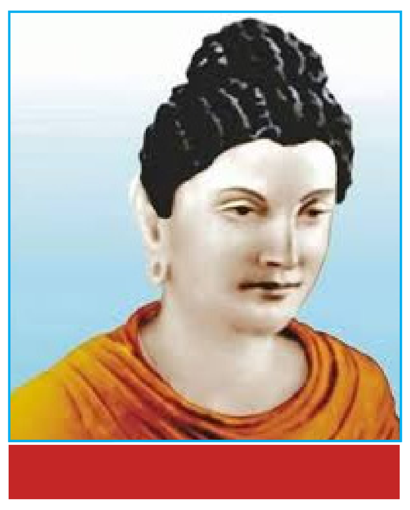

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ”

https://www.facebook.com/profile.php?id=161037521061610
ਪਟਿਆਲਾ

“Equality and Justice”
स्वतंत्रता, समानता, भाईचारा

PATIALA On line paper 02 ਸਤੰਬਰ ਮੰਗਲਵਾਰ “ਰੋਜ਼ਾਨਾ” ਪੰਜਵਾਂ ਸਾਲ w.e.f. 15 August 2022 ਪਟਿਆਲਾ

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ- ਇੰਜੀ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੁੰਬਰ | whatsapp. 91-94636-01616 | email. hardipchumber57@gmail.com | ਸਹਿ ਸੰਪਾਦਕ- ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਸ਼ਾ ਕੁਮਾਰੀ, ਡਾ. ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ

ਅੰਬੇਡਕਰਵਾਦ ਸਮਾਨਤਾ ਅਧਾਰਿਤ ਅਤੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਅਸਮਾਨਤਾ ਅਧਾਰਿਤ ਵਿਵਸਥਾ, ਸਮਾਨਤਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੈ

(Google pay91-9463601616 HARDIP SINGH STATE BANK OF INDIA ACCT NO-10566643658 . IFSC- SBIN0050773

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ’ਚ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੌਰੇ ਲਈ ਰਵਾਨਾ

ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਖੇ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਲੈਣਗੇ ਜਾਇਜ਼ਾ: ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ਵੱਲੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਵੇਖਦਿਆਂ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦੌਰੇ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਰਾਜਪਾਲ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ , ਤਰਨਤਾਰਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ , ਪਠਾਨਕੋਟ , ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਅਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਖੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨਗੇ।

ਕਟਾਰੀਆ ਵੱਲੋਂ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵੀ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਗੁਲਾਬ ਚੰਦ ਕਟਾਰੀਆ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ। ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਟੈਲੀਫੋਨ ’ਤੇ ਹੋਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜਪਾਲ ਅਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਅਤੇ ਰਾਹਤ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਲਗਾਤਾਰ ਮੀਂਹ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਛੁੱਟੀਆਂ 3 ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ।

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਅਗਸਤ ਵਿੱਚ 253.7 ਮਿਲੀਮੀਟਰ ਮੀਂਹ ਪਿਆ, ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਨਾਲੋਂ

74 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੱਧ ਹੈ ਅਤੇ 25 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਹੜ੍ਹ ਆਫ਼ਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਰੀਬ 1,000 ਪਿੰਡ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਟੈਰਿਫ਼ ‘ਸਿਫ਼ਰ’ ਕਰਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼: ਟਰੰਪ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਟੈਰਿਫ਼ ਘਟਾ ਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਜ਼ੀਰੋ ਕਰਨ ਦੀ ‘ਪੇਸ਼ਕਸ਼’ ਕੀਤੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ’ਚ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਜਦਕਿ ਰੂਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਤੇਲ ਅਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਖ਼ਰੀਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ‘ਟਰੁਥ ਸੋਸ਼ਲ’ ’ਤੇ ਇੱਕ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, “ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਉਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।’’ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ, ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਮਾਤਰਾ ਵਿੱਚ ਵਸਤਾਂ ਵੇਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕਪਾਸੜ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇੰਜ ਹੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਮਰੀਕਾ ’ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟੈਰਿਫ਼ ਲਗਾਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਨਾਲੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਨਹੀਂ ਵੇਚ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਟਰੰਪ ਦੀਆਂ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਤਿਆਨਜਿਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ੰਘਾਈ ਸਹਿਯੋਗ ਸੰਗਠਨ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਤੋਂ ਅੱਡ ਰੂਸੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੂਤਿਨ ਅਤੇ ਚੀਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ੀ ਜਿਨਪਿੰਗ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਟਰੰਪ

ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਭਾਰਤ ’ਤੇ 25 ਫ਼ੀਸਦ ਜਵਾਬੀ ਟੈਰਿਫ਼ ਅਤੇ ਰੂਸੀ ਤੇਲ ਖ਼ਰੀਦਣ ਕਰਕੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਵਜੋਂ ਵਾਧੂ 25 ਫ਼ੀਸਦ ਟੈਰਿਫ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ’ਤੇ ਕੁੱਲ 50 ਫ਼ੀਸਦ ਡਿਊਟੀ ਲੱਗ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ।

ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਨੀ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਤਾਜ ਸਜ਼ਦੇ, ਮਿਹਨਤਾਂ ਹੀ, ਜਿੰਦਗੀ ਚ ਰੰਗ ਲਾਉਂਦੀਆਂ।
ਸੁੱਤਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਨੀ ਤਾਜ ਸਜ਼ਦੇ, ਮਿਹਨਤਾਂ ਹੀ, ਜਿੰਦਗੀ ਚ ਰੰਗ ਲਾਉਂਦੀਆਂ।
ਜਿਹਨਾਂ ਦਿਆਂ ਸਿਰਾਂ ਤੇ ਜਨੂੰਨ ਬੋਲਦਾ, ਰਾਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੀਂਦਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ।

ਸ਼ੰਘਾਈ ਸਹਿਯੋਗ ਸੰਗਠਨ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲਗਾਮ ਹਮਲੇ ਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਖਿਲਾਫ਼ ਲੜਾਈ ’ਚ ਦੋਹਰੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ

ਸ਼ੰਘਾਈ ਸਹਿਯੋਗ ਸੰਗਠਨ (SCO) ਨੇ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲਗਾਮ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਸ ਸਟੈਂਡ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ‘ਦੋਹਰੇ ਮਾਪਦੰਡ’ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸਮੂਹ ਨੇ ਸਾਂਝੇ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਲੜਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਸਾਂਝਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਚੀਨੀ ਬੰਦਰਗਾਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਦੋ-ਰੋਜ਼ਾ ਐੱਸਸੀਓ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਚੀਨੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸ਼ੀ ਜਿਨਪਿੰਗ, ਰੂਸ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲਾਦੀਮੀਰ ਪੁਤਿਨ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਆਲਮੀ ਆਗੂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ।

ਐੱਸਸੀਓ ਮੈਂਬਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਗਾਜ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੌਜੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ

ਵੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਨਾਗਰਿਕ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਵਿਨਾਸ਼ਕਾਰੀ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ।

ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦ ਨਾਲ ਲੜਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ‘‘ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ 22 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਪਹਿਲਗਾਮ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ।’’

ਐਸਸੀਓ ਮੈਂਬਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਖੁਜ਼ਦਾਰ ਅਤੇ ਜਾਫਰ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ’ਤੇ ਹੋਏ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ।

ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਐੱਸਸੀਓ ਅਤਿਵਾਦ, ਵੱਖਵਾਦ ਅਤੇ ਕੱਟੜਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਦ੍ਰਿੜ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਤਿਵਾਦੀ, ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਤੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਸਮੂਹਾਂ ਨੂੰ ‘ਭਾੜੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ’ ਲਈ ਵਰਤਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ’ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਐੱਸਸੀਓ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀ ਅਤੇ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਖਤਰਿਆਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਰਾਜਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੋਹਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ, ‘‘ਮੈਂਬਰ ਮੁਲਕ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰੂਪਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ’ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜਾਈ ਵਿੱਚ ਦੋਹਰੇ ਮਾਪਦੰਡ ਅਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।’’

ਐੱਸਸੀਓ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਗਲੋਬਲ ਅਤਿਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਯੂਐੱਨ ਚਾਰਟਰ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਸਾਰੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸਮੂਹਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਪੀਟੀਆਈ

ਮੋਦੀ ਨੇ ਹੜ੍ਹ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਣਡਿੱਠਾ ਕੀਤਾ: ਚੀਮਾ

“ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ” ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅੱਧੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਅਣਦੇਖਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1962, 1965, 1971 ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ 2025 ਵਿੱਚ ਹੋਈਆਂ ਜੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕਰੀਬ ਪਿਛਲੇ ਚਾਰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਭਿਆਨਕ ਹੜ੍ਹ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਠਾਨਕੋਟ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਤਰਨ ਤਾਰਨ, ਕਪੂਰਥਲਾ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਤਬਾਹੀ ਮਚਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨਾਲ ਫੋਨ ’ਤੇ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੂਬੇ ਦਾ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰਾਹਤ ਪੈਕੇਜ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਸ੍ਰੀ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ’ਚ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਗੂ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਆਸੀ ਰੈਲੀਆਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜ ਮੰਤਰੀ ਰਵਨੀਤ ਬਿੱਟੂ ’ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਰੈਲੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ।

ਸੀਬੀਆਈ ਵਿਰੁੱਧ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਖਾਰਜ, 50,000 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ" ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ INTERNATIONAL PAPER, 9463601616 hardipchumber57@gmail.com

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਥਿਤ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜਾਂਚ ਬਿਊਰੋ (ਸੀਬੀਆਈ) ਦੀ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਸ਼ੀਲ ਨਾਗੂ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬੇਤੁਕਾ ਅਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ 'ਤੇ ਕੁੱਲ 50,000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ, ਜੋ ਕਿ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਕੋਲ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ।

21 ਮਈ ਨੂੰ ਰਾਖਵੇਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਅੰਤਰਿਮ ਰੋਕ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸੀਬੀਆਈ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਾਫ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਪ੍ਰੈਲ 2022 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 354 (ਇੱਕ ਔਰਤ ਦੀ ਨਿਮਰਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ), 506 (ਅਪਰਾਧਿਕ ਧਮਕੀ) ਅਤੇ 384 (ਜਬਰਦਸਤੀ) ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਅਨਿਲ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਿਮ ਕਾਰਡ ਵਾਲਾ ਆਈਫੋਨ 12 ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਐਸਐਚਓ ਰਾਮ ਰਤਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ, ਸਬ-ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਸਤਿਆਵਾਨ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਜੁਲਾਈ 2022 ਤੱਕ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸਨੂੰ 8 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਚੀਫ਼ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਐਫਆਈਆਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਦਸੰਬਰ 2022 ਵਿੱਚ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਡੀਜੀਪੀ ਨੇ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ। ਜਨਵਰੀ 2023 ਵਿੱਚ ਤਤਕਾਲੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪੁਲਿਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਕੁਲਦੀਪ ਚਾਹਲ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਬੂਤ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਮਲਹੋਤਰਾ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਸਲ ਆਈਫੋਨ 12 ਉਸਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਬਿਨਾਂ ਸਿਮ ਕਾਰਡ ਵਾਲਾ ਆਈਫੋਨ 7 ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸਨੂੰ ਫਿਰ ਫੋਰੈਂਸਿਕ ਲੈਬ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਜ਼ਬਤ ਮੀਮੋ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਕਲੀ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਫਿਰ ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 2024 ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 17ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਜ਼ਮੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘੜਤ, ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਰਚਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਮਲਹੋਤਰਾ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਐਫਆਈਆਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੀਬੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਸਤਿਆਵਾਨ ਅਤੇ ਰਾਮ ਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਦੂਜੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਧਾਰਾ 17ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਿਨਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਸਦੀ ਜਾਂਚ "ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ" ਹੋ ਗਈ।

ਦੋਵੇਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਬੀਆਈ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਸਟੇਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੀਬੀਆਈ ਜਾਂਚ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 2022 ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸਲ ਐਫਆਈਆਰ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਪਹਿਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਗਈ।

ਦੂਜੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਐਫਆਈਆਰ ਦਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨਾਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀਬੀਆਈ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਸਲ ਐਫਆਈਆਰ ਵਿੱਚ ਲਗਾਏ ਗਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ।

ਦੋਵਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦੱਸਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 25,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਇੱਕ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਅਤੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਰਚਾ ਨਹੀਂ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਪਾਲਣਾ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਰੋਪੜ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ 1 ਲੱਖ ਘਣ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਣੀ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ

ਮੰਗਲਵਾਰ ਸਵੇਰ ਤੱਕ ਫਿਲੌਰ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ 1.5 ਲੱਖ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਅਗਰਵਾਲ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ" ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ INTERNATIONAL PAPER, 9463601616 hardipchumber57@gmail.com

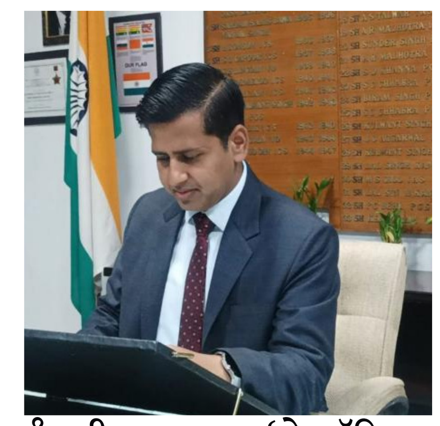

ਜਲੰਧਰ: ਜਲੰਧਰ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹ ਸਬੰਧੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਹਿਮਾਂਸ਼ੂ ਅਗਰਵਾਲ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਬਿਆਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੀਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੋਪੜ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਗੇਟ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਅੱਜ 1 ਲੱਖ ਘਣ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਾਣੀ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੋ ਕਿ ਫਿਲੌਰ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ 1.5 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਤਲ ਤੋਂ ਸ਼ਾਹਕੋਟ ਅਤੇ ਲੋਹੀਆਂ ਤੱਕ ਵੀ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਜਲੰਧਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢਿਆਂ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਪਾਣੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਠੀਕ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਵਿਗੜਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਸਟੈਂਡਬਾਏ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਐਸਡੀਆਰਐਫ ਅਤੇ ਐਨਡੀਆਰਐਫ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਟੈਂਡਬਾਏ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੇੜਲੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਲਰਟ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਅਤੇ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਇਲਾਕਾ ਖਾਲੀ ਕਰਨ ਦੇ ਐਲਾਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

1.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦਾ ਜੰਗਲਾਤ ਗਾਰਡ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਰੰਗੇ ਹੱਥੀਂ ਕੀਤਾ ਕਾਬੂ

ਜ਼ਮੀਨ ਸਬੰਧੀ NOC ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੰਗੇ ਸਨ ਰੁਪਏ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ" ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ INTERNATIONAL PAPER, 9463601616 hardipchumber57@gmail.com

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਚਲਾਈ ਆਪਣੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਸੋਮਵਾਰ ਨੂੰ ਜੰਗਲਾਤ ਗਾਰਡ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਵਧੀਕ ਬਲਾਕ ਇੰਚਾਰਜ, ਵਣ ਰੇਂਜ ਦਫ਼ਤਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੂੰ 1,50,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦੇ ਹੋਏ ਰੰਗੇ ਹੱਥੀਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅੱਜ ਇੱਥੇ ਰਾਜ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੇ ਦੇਵੀਗੜ੍ਹ ਰੋਡ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਇੱਕ ਨਰਸਿੰਗ ਹੋਮ ਲਈ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਬਦਲੇ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਇਹ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਵਣ ਰੇਂਜ ਅਫ਼ਸਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਹ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗੀ ਹੈ।

ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਤਸਦੀਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਜਾਲ ਵਿਛਾਇਆ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਉਕਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦੋ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀ ਰਕਮ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਬਰਾਮਦ ਕਰ ਲਈ।

ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਮੁਲਜ਼ਮ ਵਿਰੁੱਧ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਅਤੇ ਬੀਐਨਐਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 61(2) ਤਹਿਤ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਦੇ ਥਾਣਾ ਪਟਿਆਲਾ ਰੇਂਜ ਵਿਖੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਮ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਵਣ ਰੇਂਜ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਦਾ ਕਹਿਰ, ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਪਾਣੀ, ਸੁਖਨਾ ਲੇਕ ਦੇ ਖੋਲ੍ਹੇ ਫਲੱਡ ਗੇਟ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ" ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ INTERNATIONAL PAPER, 9463601616 hardipchumber57@gmail.com

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸਮੇਤ ਟ੍ਰਾਈਸਿਟੀ ਦੇ ਕਈ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੁਖਨਾ ਝੀਲ ਦੇ ਦੋ ਹੜ੍ਹ ਗੇਟ ਤਿੰਨ ਇੰਚ ਖੋਲ੍ਹੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਕਾਰਨ ਘੱਗਰ ਨਦੀ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖ਼ਤਰੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਦੇ ਮੁਬਾਰਕਪੁਰ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ, ਪਾਣੀ ਕਾਜ਼ਵੇਅ ਦੇ ਉੱਪਰੋਂ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸੜਕ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਿਆਂ ਕਲੋਨੀਆਂ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਮੋਹਾਲੀ ਅਤੇ ਪੰਚਕੂਲਾ ਵਿੱਚ ਸਵੇਰੇ 11:30 ਵਜੇ ਤੱਕ ਅਲਰਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਟ੍ਰਾਈਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਰਾਤ ਤੋਂ ਹੀ ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਸੁਖਨਾ ਝੀਲ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ 1162.40 ਫੁੱਟ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਹ 1163 ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੜ੍ਹ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਵੀ ਅਲਰਟ ਮੋਡ 'ਤੇ ਹਨ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੀ ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ.ਕੰਵਰਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰੀਆਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ" ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ INTERNATIONAL PAPER, 9463601616 hardipchumber57@gmail.com

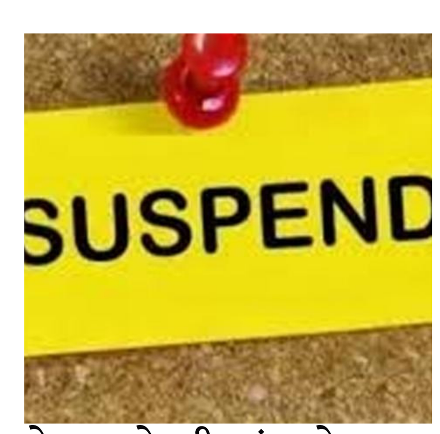

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਵੱਡੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਸਐਸਪੀ ਕੰਵਰਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਤਾਇਨਾਤ ਤਿੰਨ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸੁਰੇਸ਼, ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਮੁਖਰਾਮ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪੈਸੇ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੋ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਕਸ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਸੁਰੇਸ਼ ਅਤੇ ਹੈੱਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਮੁਖਰਾਮ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਝਗੜਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦੀਪ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾ ਕੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿਤੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ ਕੰਵਰਦੀਪ ਕੌਰ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੈਸੇ ਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆਇਆ ਅਤੇ ਕਿਸ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ"
ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਸਾਡੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹਾਲੇ ਬਾਕੀ ਹੈ- ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ

ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ

ਇੰਜੀ. ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੁੰਬਰ

1935 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 1937 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੱਧੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਚਤਰਵਰਨ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ 7 ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਏ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀ, ਵਿਧਾਇਕ ਬਣੇ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਆਦਿ ਵੀ ਬਣਨ ਲੱਗੇ। ਹੁਣ ਸ਼ਾਸਨ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਭਾਰਤ ਚਤਰਵਰਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਗੁਲਾਮ ਮੰਨਦੇ ਸਨ। 1947 ਵਿੱਚ ਸੱਤਾ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਰਗ ਨੂੰ ਲਗਭਗ ਉਹ ਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਕੁੱਝ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਜਿਹੇ ਜਿਹਾ ਲਾਭ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਚਤਰਵਰਨ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਮੰਤਰੀ, ਵਿਧਾਇਕ, ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਹੱਕ ਦਿਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

ਮੁੰਬਈ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ*

ਮੁੰਬਈ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ. ਮੌਲਵੀ ਰਫੀਉਦੀਨ ਅਹਿਮਦ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ 6 ਮਈ, 1929 ਨੂੰ ਮਹਾਬਲੇਸ਼ਵਰ ਵਿਖੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਛੋਟੀ ਸਭਾ ਬੁਲਾਈ ਗਈ, ਜੋ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ

ਰਫ਼ਤਾਰ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅੱਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਆਦਿ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਕੌਂਸਲ ਬੁਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸਭਾ ਲਈ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਡਾ: ਅੰਬੇਡਕਰ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ

"ਮੁਢਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਇੱਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਰ ਪਾਸੇ ਫੈਲਣਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਬਪੱਖੀ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲਣ 'ਚ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਲੱਗ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਰੀਆਂ ਉੱਨਤ ਕੌਮਾਂ ਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਮਾਤਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਅਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਉਦਾਸੀਨ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਇਹ ਸਵਾਲ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨਾਲ ਸਮ੍ਰਿਤੀਸ਼ ਐੱਨ. ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਅੰਦੋਲਨ ਗੋਪਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੋਖਲੇ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਬਿੱਲ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਬਿੱਲ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਾਲ ਲੱਗ ਗਏ। ਮੁੰਬਈ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਲੋਕਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਵਾਧੂ ਖਰਚਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਈ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਲ ਬੋਰਡ ਇਸ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਸੋ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕੋਈ ਅਤਿਕਥਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕੀੜੀਆਂ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਲ 1920-21 ਤੱਕ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 13000 ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 8 ਲੱਖ 1 ਹਜ਼ਾਰ ਸੀ। 1926-27 ਵਿਚ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 13835 ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਘੱਟ ਪਾਈ ਗਈ।

1920-21 ਅਤੇ 1926-27 ਦੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ 4.8 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ 14 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 1920-21 ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਕੁੱਲ 1 ਕਰੋੜ 27 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ 1926-27 ਵਿਚ 1 ਕਰੋੜ 98 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਦੇ ਉਨਤੀ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜੇ ਅਸੀਂ ਧਿਆਨ ਦੇਈਏ ਕਿ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਕਿੰਨੀ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤਰੱਕੀ ਬਹੁਤ ਧੀਮੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜੇਕਰ 1921 ਦੀ ਚੰਦਾਵਰਕਰ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਪ੍ਰਗਤੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੁੰਦੀ। ਚੰਦਾਵਰਕਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲਗਭਗ 1 ਕਰੋੜ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਖਰਚ ਕਰਨੇ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 77 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ ਪਰ ਵਧਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਨੀ ਪਈ।

ਹਰ ਥਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ 1 ਕਰੋੜ 83 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਵਾਧੂ ਖਰਚੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ 1 ਕਰੋੜ 21 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚੇ ਦਾ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੋਕਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਬੰਧੀ ਬਣਾਈਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਵੀ ਇਸੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। 1922-23 ਤੋਂ, ਮੁੰਬਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਖਰਚ 28 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਧਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁੰਬਈ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਾਧੇ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ 'ਤੇ ਖਰਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲਾਜ਼ਮੀ ਅਤੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਦਦ ਮੰਗਣ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰਫ਼ 6 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਸਕੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ 1 ਕਰੋੜ 72 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੋਰ ਖਰਚੇ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚੋਂ 1 ਕਰੋੜ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਹ ਰਕਮ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਚੰਦਾਵਰਕਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਟੈਕਸ ਲਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਮਾਲੀਏ ਦੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਕਰਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮੁੰਬਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਰਕਮ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਈਮਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਵਾਧੂ ਟੈਕਸ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਵਾਧੂ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਪਹਿਲੂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ, ਮਜਬੂਰੀ ਦੇ ਤੱਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਪੱਖਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੌਜੂਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਬੁਨਿਆਦੀ ਖਾਮੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਂ ਸਥਾਨਕ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਪਰ ਅੱਜ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਸਵਰਾਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਸ ਵੇਲੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਲ ਬੋਰਡਾਂ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਉੱਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨ ਲਈ ਅਯੋਗ ਹਨ। ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਾਤੀਵਾਦ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵਖਰੇਵਿਆਂ ਕਾਰਨ ਵੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਵੀ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੋਟਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਗੜਬੜੀ ਕਾਰਨ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਮੁੰਬਈ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਮੁੱਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਛੋਟੀਆਂ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਬੋਰਡਾਂ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅੱਜ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅਤਿ ਪਛੜੇ ਜਾਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰਾਖੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਕਈ ਥਾਈਂ ਅਛੂਤ ਵਰਗ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੀ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਮਿਉਂਸਪੈਲਟੀ ਜਾਂ ਲੋਕਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਕੰਮ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵੰਸ਼ਦਾਰ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅੱਗੇ ਬੇਵੱਸ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋਣਾ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੜਕਾਂ ਬਣਾਉਣਾ, ਗਲੀਆਂ-ਨਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾਈ ਰੱਖਣ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਖਨਾਪੂਰੀ ਜਾਂ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੂਬਾਈ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰੋ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਤੈਅ ਕਰੋ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਯੋਜਨਾਬੱਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਉੱਤਮ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕਈ ਸਥਾਨਕ ਸਵਰਾਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਤਾਂ ਬੇਹਿਸਾਬੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਜਨਤਕ ਧਨ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਕੰਮ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨੁਕਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੋਣਾ ਕਿਉਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਯਾਨੀ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ 80 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖਰਚ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚੇ 'ਚੋਂ ਦੋ ਤਿਹਾਈ ਲੋਕਲ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਅੱਧੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾ ਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਲੋਕਲ ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਦੀ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ"
"Equality and Justice" ਸ੍ਵਤੰਤ੍ਰਤਾ, ਸਮਾਨਤਾ, ਭਾਈਚਾਰਾ Rs- 100/month

ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੋਝ ਹੁਣ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਝੱਲ ਸਕੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਆਮਦਨ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਨਵੇਂ ਖਰਚੇ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਾਧਨ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਛਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਥਾਨਕ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਲ ਬੋਰਡਾਂ ਅਤੇ ਨਗਰ ਪਾਲਿਕਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਕੀਮ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਜਾਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਦਬਦਬੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣਗੇ? ਇਹ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਕੁਹਾੜੀ ਮਾਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਕਾਰਨ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣੇ ਨੂੰ ਕਈ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਵਿਕਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਖਰ ਬਣਾਉਣਾ ਅਤੇ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਮੋੜ ਸਕਦੀ।

ਉਸ ਨੇ ਜੇਕਰ ਇਸ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨੂੰ ਨਿਭਾਨੇ ਤੋਂ ਆਨਾ-ਕਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਤਾਂ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਇੱਕ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰਤੱਵ ਨੂੰ ਨਿਭਾਨੇ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨਾ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਕੰਮ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਟਾਲਦੀ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਕੋਈ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਦੇ ਕਦਾਈ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਉਸ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।

ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਉਮੀਦ ਤਾਂ ਹੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਾਂਤ ਸਰਕਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਠਾਏਗੀ। ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਬੋਰਡ ਅਤੇ ਮਿਊਨਿਸਿਪਲਿਟੀਅਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਇੱਕ ਜਿਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਲਾਤ ਦੇ ਅਮੁਸਾਰ ਘੱਟ ਜਾਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੱਟੇਦਾਰੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਵਪਾਰ, ਉੱਦਯੋਗ, ਕਲ-ਕਾਰਖਾਨੇ, ਮਿਲਾਂ, ਆਦਿ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸ ਆਮਦਨ ਦੇ ਪੁਖਤਾ ਸਾਧਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੋਲ ਆਮ ਖਰਚੇ ਲਈ ਵੀ ਆਮਦਨ ਨਾਕਾਫੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤਰਾਂ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਸੀਲੇ ਲਗਾ ਕੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਰਤਨਾਗਿਰੀ, ਪੰਚਮਹਿਲ ਵਰਗੇ ਆਮਦਨ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਆਮਤ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ। ਕੀ ਆਰਥਿਕ ਗਰੀਬੀ ਕਾਰਨ ਅਜਿਹੇ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਵੀ ਲਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਅਜੇ ਵੀ ਬਾਕੀ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰੇ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਫੰਡ ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਜਾਣਗੇ?

ਜੇਕਰ ਸੂਬਾਈ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਆਰਥਿਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੁੰਬਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ 'ਤੇ ਖਰਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਪੈਸੇ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦੇ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਮੁਫਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਮਾਤਰ ਫੀਸਾਂ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਫੀਸ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਹਨਾਂ ਕੋਲ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਸਭ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਮੁਫਤ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣਾ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਮਾਜ

ਲੇਖ ਦਾ ਬਾਕੀ ਭਾਗ ਅਗਲੇ ਪੇਜ਼ ਤੇ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ- ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਡਾਕਟਰ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ"
ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 9463601616
hardipchumber57@gmail.com

ਸੰਗਰੂਰ ( ) ਪੰਜਾਬ ਬੇਹੱਦ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਾੜੇ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਹਨ; ਇੱਕ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਵੇਸਲੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਹੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਰਾਲੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਦੂਸਰੇ ਜੋ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਨਹਿਰ ਨਿੰਕਲਦੀ ਹੈ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਬੰਦ ਪਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਵਾਲਾ ਸਾਰਾ ਪਾਣੀ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਹਰਾ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਵੀਰ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਸੂਬਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੜ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਚਾਓ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਮੱਠ ਇੰਨੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਹਲੇ ਤੱਕ ਵੀ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਿਪਤਾ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਬਸਪਾ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠਕੇ ਰਾਹਤ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਫਸਲ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੱਝ /ਗਾਂ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਘਰ ਢਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਜੋ ਕਿਰਤੀ ਸਮਾਜ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਇੱਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤੇ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਲੱਗਣੀਆਂ ਹਨ ਉਸਦਾ ਮੁਫਤ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੁਰੰਤ ਅਗਲੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਪੁਖਤਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇ। ਉਹਨਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ, ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੁਪਰ ਸੀ ਐਮ ਸ੍ਰੀ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਤਗੁਰ ਸਿੰਘ ਕੌਹਰੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੰਗਰੂਰ, ਸੂਬੇਦਾਰ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇੰਚਾਰਜ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਰੰਗੀਲਾ, ਰਾਮ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਮੱਟੂ, ਪਵਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਆਗੂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਮੁੰਬਈ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਪ੍ਰਗਤੀ*

ਪਿਛਲੇ ਪੇਜ਼ ਦਾ ਬਾਕੀ ਭਾਗ

ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇੰਨੀ ਘੱਟ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੀਸਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਮੁਆਫ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਫੀਸਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨਾ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਗੁਨਾਹ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਫੀਸ ਵੀ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਕੁਝ ਖਰਚੇ ਵੀ ਪੂਰੇ ਹੋਣਗੇ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮੌਜੂਦਾ ਦੋ-ਪੱਖੀ ਸਿਆਸਤ ਕਾਰਨ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਖਰਚਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਬਕਾਰੀ ਉਤਪਾਦਨ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਰਾਬ-ਬੰਦੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੋਵੇਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੈ, ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਵਾਧੂ ਟੈਕਸ ਲਗਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ-ਬੰਦੀ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਕਸ ਵੀ ਲਗਾਏ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ ਬੋਝ ਝੱਲਣ ਦੀ ਜਨਤਾ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਸਮਰੱਥ ਹੈ? ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਵੈਸੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਫਲ ਇੱਕ ਪੀੜ੍ਹੀ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਚੱਖਣਗੇ, ਅਸੀਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਸੰਭਵ ਬੱਚਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਵੀ ਝੱਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਅਕਲਮੰਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਸਾਨੂੰ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਾਂਗੇ ਕਿ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਜਨਤਕ ਪ੍ਰਸਾਰ ਨਾਲ ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣਾ ਆਸਾਨ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਠਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਸ਼ਰਾਬਬੰਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਦੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ। ਇਸ ਡਗਮਗਾਉਣ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਹੈ? ਸ਼ਰਾਬ-ਬੰਦੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਆਬਕਾਰੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਪਏ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਨਵਾਂ ਬੋਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਝੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਾਠੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜੇ ਸੇਠ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਰਾਬ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਟੈਕਸਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਰਵ-ਵਿਆਪਕੀਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਅਹਿਮ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਨੀਤੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਮਲਾ ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭਾਂਬਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਚ 28 ਸਾਲ 4 ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉਪਰੰਤ ਬਤੌਰ ਸੀਨੀਅਰ ਲੈਕ.ਹਿਸਟਰੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ

ਸ. ਸ. ਸ. ਸਕੂਲ ਨਰਾਇਣਗੜ੍ਹ ਦੇ ਸਟਾਫ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਚ ਦਿਤੀ ਰਿਟਾਇਰਮੈਂਟ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੁੰਦਰੀ ਪਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਸਨਮਾਨਿਤ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ"
ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 9463601616
hardipchumber57@gmail.com

ਮਿਤੀ ( ) ਅੱਜ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਮਾਰਟ ਸਕੂਲ ਨਰਾਇਣਗੜ੍ਹ(ਫ. ਗ. ਸ.) ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਲੈਕਚਰਾਰ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭਾਂਬਰੀ 28 ਸਾਲ 4 ਮਹੀਨੇ 22 ਦਿਨ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ 31 ਅਗਸਤ 2025 ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਸੀਨੀਅਰ ਲੈਕ. ਹਿਸਟਰੀ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਏ l ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਸਟਾਫ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਚ ਸਕੂਲ ਚ ਪਾਏ ਯੋਗਦਾਨ ਬਦਲੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਦਾਇਗੀ ਪਾਰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਸੋਨੇ ਦੀ ਮੁੰਦਰੀ ਪਾ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ l ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਕੂਲ ਮਨੇਜਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਤੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ l ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲੈਕ. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਨਮਾਨ ਪੱਤਰ ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਲੈਕ. ਇਕਨਾਮਿਕਸ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ ਵੱਲੋਂ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭਾਂਬਰੀ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਸਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਲੈਕ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਚ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੇ ਗਿਆਨ ਤੇ ਤਜਰਬੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ lਇਸ ਸਮੇਂ ਐਸ ਸੀ/ਬੀ ਸੀ ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਲਛਮਣ ਸਿੰਘ ਨਬੀਪੁਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਬੋਲਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਕਰਮਯੋਗੀ ਅਧਿਆਪਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਆਪ ਉੱਚ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਬਿਲ ਬਣਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਉੱਚ ਵਿਦਿਆ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ lਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਜਿਲ੍ਹਾ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਆਗੂ ਨੇ ਸੰਘਰਸ਼ਾ ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਕੇ ਹਿਸਾ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ l ਇਹ ਸਭ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਡਾਕਟਰ ਭੀਮ ਰਾਓ ਅੰਬੇਡਕਰ ਜੀ ਦੇ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸਭ ਲਈ ਹੋਵੇ ਦੇ ਸਾਰਥਿਕ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਘਰਾਂ ਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਰੋਜਗਾਰ ਮਿਲਿਆ l ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਚ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਰਾਹਿਆ lਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤੇ ਬੇਦਾਗ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ l ਸ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਲਾਣਾ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਸ ਸੀ ਬੀ ਸੀ ਅਧਿਆਪਕ ਯੂਨੀਅਨ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭਾਂਬਰੀ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕਾਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਵਰਗੇ ਗੁਣਾਨਾਲ ਵਾਲੇ ਸਾਥੀ ਨੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਵਾਈ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਨਾਲ ਸੋਚ ਨਾਲ ਹਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਹਰ ਖੇਤਰ ਚ ਅੱਗੇ ਵਧੇ l ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਕੰਪਿਊਟਰ ਟੀਚਰ, ਲੈਕ. ਬਲਬੀਰ ਮੁਲਾਂਪੁਰੀ ਨੇ ਨਾਲ ਬਿਤਾਏ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ l ਲੈਕ. ਰਮਨ ਸਹੋਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਗੀਤ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਚ ਗਾ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ l ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਮਾਸਟਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸਕੂਲ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਸ. ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧੀਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੇਧ ਦਾ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਪਤਵੰਤੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ, ਸਨਮਾਨਯੋਗ ਸਖਸ਼ੀਅਤਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ l ਇਸ ਮੁਬਾਰਕ ਮੌਕੇ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਭਾਂਬਰੀ ਲੈਕ. ਹਿਸਟਰੀ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਚ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇਣ ਤੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ l ਸਟੇਜ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹਿੰਦੀ ਮਾਸਟਰ ਨੇ ਬਾਖੂਬੀ ਨਿਭਾਈ l

17 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਪੂਜਾ ਦਿਵਸ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ"
ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 9463601616
hardipchumber57@gmail.com

ਫਗਵਾੜਾ 1 ਸਤੰਬਰ (ਸ਼ਿਵ ਕੌੜਾ) ਸ੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਧੀਮਾਨ ਸਭਾ 17 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਮੰਦਿਰ, ਬੰਗਾ ਰੋਡ, ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਪੂਜਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰਦੀਪ ਧੀਮਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਵੇਰ ਦੇ ਹਵਨ ਯੱਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਕਾਰੀਗਰਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਭਗਵਾਨ ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੰਦਰ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਪੰਡਿਤ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਧੀਮਾਨ ਦੀ ਮੂਰਤੀ ਨੂੰ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਭਗਵਾਨ ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਜੀ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਗੁਣਗਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਭਜਨ ਗਾਉਣਗੀਆਂ। ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਰਵਿਘਨ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਵਿਸ਼ਵਕਰਮਾ ਪੂਜਾ ਦਿਵਸ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਭਾ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲਾਲ, ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਰਿੰਦਰ ਪਾਲ ਧੀਮਾਨ, ਸੁਭਾਸ਼ ਧੀਮਾਨ, ਅਸ਼ੋਕ ਧੀਮਾਨ, ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਝੀਤਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਚੂ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੱਤੜ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੁੰਦੀ, ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਲਾਲ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਨੇਸਰ, ਪ੍ਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਰੂਪਨਗਰ, ਪ੍ਰਮਦੀਪ ਸਿੰਘ ਛੱਪੜ, ਸ. ਲਾਲ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਹਿੰਬੀ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਤਨ ਆਦਿ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਪਾਰਟੀ ਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ :- ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ"
ਪਟਿਆਲਾ 01 ਸਤੰਬਰ
INTERNATIONAL PAPER, 9463601616
hardipchumber57@gmail.com

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ/ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ (ਬਲਵੀਰ ਚੌਪੜਾ) ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਹੜ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਮੇਂ ਪਾਰਟੀ ਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹਲਕਾ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਤੋਂ ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਸ.ਜੈ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਰੌੜੀ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਪੈ ਰਹੇ ਮੀਂਹ ਕਰਨ ਜਿਥੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੜ੍ਹਾ ਵਰਗੇ ਹਾਲਤ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਵੜਨ ਨਾਲ ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ ਨੁਕਸਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਹਰੇ ਚਾਰੇ ਦੀ ਕਮੀ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਜਾਨੀ-ਮਾਲੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਬਾਜ਼ੀ ਛੱਡ ਕੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਡਿਪਟੀ ਸਪੀਕਰ ਰੌੜੀ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਆਗੂਆਂ, ਵਰਕਰਾਂ ਤੇ ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪੀੜਤ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਅੱਜ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਬਲਾਕ ਤੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹੜ੍ਹ ਨਾਲ ਹੋਏ ਪ੍ਰਵਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਾਸਤਾ ਸਮੱਗਰੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਆਏ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਜੇ ਹੜ੍ਹ ਪੀੜਤਾਂ ਦੀ ਮੱਦਦ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ|

"Equality and justice"
Patiala 01 September
INTERNATIONAL PAPER, 9463601616
hardipchumber57@gmail.com

ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ

ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਸੁਲਹਾਣੀ
9872155120

1930-31-32 ਵਿਚ ਅਛੂਤਾਂ ਦੇ ਸੁਆਲ ਤੇ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਡਾ. ਭੀਮ ਰਾਓ ਅੰਬੇਡਕਰ ਜੀ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਵਿੱਢੀ ਬੈਠੇ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਬਹਿਕਾਵੇ ਵਿਚ ਆਕੇ ਜਾਤ ਉਚੀ ਕਰਨ ਦੇ ਝੂਠੇ ਦਿਲਾਸੇ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਗਏ ਗੁਜਰੇ (ਦੱਬੇ ਕੁਚਲੇ) ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਬਣ ਰਹੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ 1000 ਜਾਤਾਂ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਈਆਂ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਸੂਚੀ ਦਰਜ ਜਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਹੱਕਾਂ/ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਉਥੇ ਸੂਚੀਬਧ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1500 ਤੇ ਕੁਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 15 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨ ਜਾਤੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 1000 ਤੇ ਕੁਲ ਆਬਾਦੀ ਦਾ 7.5 ਫੀਸਦੀ ਆਂਕੀ ਗਈ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ 1935 ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਗੇ ਵਧਣਾ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 1919 ਦੇ ਕਨੂੰਨ ਵਿਚ ਦਰਜ ਡਿਪਰੈਸਡ ਕਲਾਸਜ ਹੁਣ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ/ਜਨ ਜਾਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਜਾਣੀਆਂ ਜਾਣ ਲਗੀਆਂ। ਪਰ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਜਾਰਾਂ ਜਾਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਸਨਾਖਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਅਜ਼ਾਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨ ਜਾਤੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 15 (4) ਅਤੇ 16 (4) ਰਾਹੀਂ ਸੁਰਖਿਅਤ ਕਰ ਲਿਆ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਝਾਂਸੇ 'ਚ ਫਸ ਕੇ ਬਾਹਰ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਜਾਰਾਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਤੇ ਚਿੰਤਤ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (Other Backward classes) ਵਜੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅੰਦਰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਧਾਰਾ 340 ਦਰਜ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਪੱਕਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਹਰ ਦਸ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ(ਓ ਬੀ ਸੀ) ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਗਠਨ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰਵਾਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਤੇ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਉਚਿਤ ਪਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗੀ। 1953 ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਸਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਰਾਹਮਣ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 340 ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (ਓ ਬੀ ਸੀ) ਦੇ ਉਥਾਨ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ। ਜਿਸਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ 1953 ਵਿਚ (ਪੂਨੇ ਦੇ ਬਰਾਹਮਣ) ਕਾਕਾ ਕਾਲੇਲਕਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤਤਕਾਲੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਾਨਯੋਗ ਰਾਜਿੰਦਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਨਹਿਰੂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਾਕਾ ਕਾਲੇਲਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਕਚਰੇ ਦੇ ਡੱਬੇ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। 52% ਸਮਾਜ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਹਿਤਾਂ ਵਾਲੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਕਦੀ ਚਰਚਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਇਹ ਸੀ ਨਵੇਂ ਯੁਗ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਨਿਰਮਾਤਾ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲੂ ਨਹਿਰੂ, ਚਾਚਾ ਨਹਿਰੂ ? 27 ਮਈ 1964 ਨੂੰ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਹੋਈ ਅਚਨਚੇਤੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਈ ਉਹਦੀ ਧੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਕਾਕਾ ਕਾਲੇਲਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਧੂੜ ਝਾੜਨ ਦੀ ਵੀ ਜਹਿਮਤ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

25 ਜੂਨ 1975 ਤੋਂ 19 ਮਹੀਨਿਆਂ ਤਕ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਲਗਾਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਕਾਲੇ ਦੌਰ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਸਭ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਰਲਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਰੋਕਣ ਲਈ 'ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ' ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਮਾਤ ਦੇਣ ਲਈ ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵੋਟ ਬਟੋਰਨ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਬਾਬੂ ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਮ (ਕਾਂਗਰਸ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕਰੇਸੀ ਦੇ ਪਰਧਾਨ) ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ "ਏਕ ਅਛੂਤ ਕਾ ਬੇਟਾ ਦੇਸ਼ ਕਾ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੋਗਾ ਅਰ ਏਕ ਕਿਸਾਨ ਕਾ ਬੇਟਾ (ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ) ਦੇਸ਼ ਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹੋਗਾ।" ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਕਾ ਕਾਲੇਲਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਝਾਂਸਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੂਬ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਕਰਕੇ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਪੱਖੀ ਮਹੌਲ ਸਿਰਜਿਆ ਗਿਆ। ਪਰ ਮਾਰਚ 1977 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀ (ਜਿਸ ਵਿਚ ਜਨ ਸੰਘ ਅੱਜ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਖਬੇ ਪੱਖੀ ਧਿਰਾਂ ਭਾਵ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ) ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਗੁਜਰਾਤੀ ਬਰਾਹਮਣ ਮੁਰਾਰਜੀ ਡਿਸਾਈ ਨੂੰ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬਾਬੂ ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਮ ਤੇ ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ। ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਉਪ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਕੇ ਠੰਡਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਧਰ ਜਦੋਂ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਾਕਾ ਕਾਲੇਲਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤਾ ਵਾਅਦਾ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਤਾਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟਦਿਆਂ ਬਰਾਹਮਣ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮੁਰਾਰਜੀ ਡਿਸਾਈ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਰਿਪੋਰਟ 1955 ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ 1977 ਤੱਕ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਵੀਂਆਂ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀਆਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਹਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮਦਿ-ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦਿਆਂ ਨਵੇਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਤੁਰੰਤ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਉਂ ਕਾਕਾ ਕਾਲੇਲਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਦਾ ਲਈ ਦਫ਼ਨ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤੇ ਡੰਗ ਟਪਾਉਣ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 15 (ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਾਤ, ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਤਕਰੇ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ ਤੇ ਪਛੜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਦੇ ਕਾਬਲ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਕਰਨ ਲਈ 1 ਜਨਵਰੀ 1979 ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਸੱਤਵੇਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉੱਘੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟੇਰੀਅਨ ਬਿੰਦੇਸ਼ਵਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਮੰਡਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ 6 ਮੈਂਬਰੀ ਨਵੇਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਵਲ ਐਲ. ਆਰ. ਨਾਇਕ ਦਲਿਤ (ਐਸ. ਸੀ.) ਮੈਂਬਰ ਸੀ ਜਦਕਿ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸਮੇਤ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੀ ਸਨ। ਇਹ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬੀ. ਪੀ. ਮੰਡਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸਦਕਾ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਜਾਣਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਕਰੜੀ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜ ਚੁੱਕੀਆਂ ਤੇ ਜਾਤੀ ਉਤਪੀੜਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ(ਮਿਥੇ ਗਏ 11 ਮਾਨਦੰਡਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ 1931 ਦੀ ਮਰਦਮਸ਼ੁਮਾਰੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨਕੇ) 3743 ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖ਼ਤ ਕੀਤੀ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (ਓ ਬੀ ਸੀ) ਵਜੋਂ ਸੂਚੀ-ਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੀ ਕੁੱਲ ਵਸੋਂ (15% ਅ. ਜ.+7.5% ਜਨ ਜਾਤੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ) 52% ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ, ਰਾਜਾਂ ਤੇ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗ ਅਦਾਰਿਆਂ 'ਚ 27% ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੇਣ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿ ਮਾਨਯੋਗ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਮੁਜਬ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ 50% ਤੋਂ ਵਧ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਡਿਸਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ 18 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ 1981 ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਸਤਾ ਮੁੜ ਸੰਭਾਲ ਲਈ। ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮਾਨਯੋਗ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਗਿਆਨੀ ਜ਼ੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਤੋਂ ਟਾਲਾ ਵੱਟੀ ਰੱਖਿਆ। ਪਰ ਹੁਣ ਜ਼ਮਾਨਾ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਬਦਲ ਚੁਕਾ ਸੀ। ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸਾਂਸਦ ਨਾਮ ਮਾਤਰ ਹੀ ਸਨ ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ 8% ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਸਾਂਸਦ ਆ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਸੰਸਦ ਅੰਦਰ ਹੰਗਾਮਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨ ਜਾਤੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਂਸਦਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੋਰਦਾਰ ਸਮਰੱਥਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਏਕੇ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਕੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਆਰ. ਐਸ. ਐਸ. ਨਾਲ ਗੁਪਤ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕਿਧਰੇ ਦਲਿਤ ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗ ਇਕ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਬਰਾਹਮਣ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ, ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਬਰਾਹਮਣ ਦੀ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੀ ਜਕੜ ਟੁੱਟ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਇਹ ਲੋਕ ਆਜਾਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਗੁਜਰਾਤ ਤੋਂ ਰਿਜਰਵੇਸ਼ਨ ਵਿਰੋਧੀ ਅੰਦੋਲਨ ਚਾਲੂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੰਗਿਆਂ ਲਈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਚੁਣਿਆਂ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਗੁਜਰਾਤ ਹੀ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਸੂਬਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਐਸ ਸੀ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਕੇਵਲ 7% ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਾਧਵ ਸਿੰਘ ਸੋਲੰਕੀ ਗੁਜਰਾਤ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਦੰਗੇ ਹੋਏ ਦਲਿਤਾਂ ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੋੜਨ ਲਈ ਇਕ ਸਾਂਸਦ ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਪਰਮਾਰ ਦਾ ਘਰ ਜਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਟੁਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਗਠਿਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਪਰਧਾਨ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜਣ ਤੇ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਜੰਤਰ ਮੰਤਰ ਤੇ ਭਰਵਾਂ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ। 1984 ਦੀਆਂ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਬਹੁਮਤ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਚਿੰਤਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਓ ਬੀ ਸੀ ਸਾਂਸਦ ਬਰਾਬਰ ਹੰਗਾਮਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਜ਼ਬੂਰਨ ਮੰਡਲ ਰਿਪੋਰਟ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਰੱਖਣੀ ਪਈ। ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਬਾਰ ਬਾਰ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੇ ਹੰਗਾਮਾ ਦਰ ਹੰਗਾਮਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਓ ਬੀ ਸੀ ਜਾਗਰਤ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ।ਇਸ ਲਈ ਬਰਾਹਮਣ ਅਗੇ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਲੋਕ ਉਸਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਐਸੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ 1984 ਦੀ ਚੋਣ ਕਿਵੇਂ ਜਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਭਾਰੀ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤਦ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਦੂਹਰੀ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਈ ਕਿ ਓ ਬੀ ਸੀ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਮਕ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਧਾਰਮਕ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਦੁਆਰਾ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਰਣਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਆਰ ਐਸ ਐਸ ਨਲ ਰਲਕੇ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਪਰਧਾਨ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘਲ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰਤ ਤੇ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਦਿੱਲੀ ਪੁੱਜਣ ਤੇ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਭਰਵਾਂ ਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਜ਼ਮਤ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਉਪਰ ਤੋਪਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਮਿਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਠੇਸ ਪੁਚਾਉਣ ਸਦਕਾ 31 ਅਕਤੂਬਰ 1984 ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਹੋਏ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣੇ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਉਸਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਵੱਲ ਅੱਖ ਪੁੱਟ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਵੀ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਾ ਸਮਝਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ 1984 ਦੀਆਂ ਸੰਸਦੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ 413 ਸਾਂਸਦਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸਨੇ ਮੰਡਲ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਚਿਮਟੇ ਨਾਲ ਵੀ ਨਾ ਛੂਹਿਆ।

ਬੋਫੋਰਜ਼ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਸੌਦੇ ਚੋਂ ਦਲਾਲੀ ਖਾਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ 'ਚ ਘਿਰ ਚੁੱਕੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਚੋਂ (ਮਾਂਡਾ ਦਾ ਰਾਜਾ) ਠਾਕੁਰ ਵਿਸ਼ਵ ਨਾਥ ਪਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਵੱਖ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਜਨ ਮੋਰਚਾ ਬਣਾਕੇ ਉਸਨੇ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਫੋਰਜ਼ ਸਕੈਂਡਲ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਉਛਾਲਿਆ।

ਏਸੇ ਦੌਰਾਨ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਲਿਟੇ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਖਾੜਕੂਆਂ ਵਲੋਂ ਇਕ (ਔਰਤ) ਮਨੁੱਖੀ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ 'ਚ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਰਦਨਾਕ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦਾ 'ਚਿਤਪਵਨ' ਬਰਾਹਮਣ ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਰਾਓ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਤੇ ਸੁਸ਼ੋਭਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਰ ਉਸਦੇ ਰਾਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਧੂੜ ਹੀ ਚਟਦੀ ਰਹੀ। ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਭਟਕਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵ ਹਿੰਦੂ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਪਰਧਾਨ ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘਲ ਨੇ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਯਾਤਰਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ ਪਰਚਾਰ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਆਗਤ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਿਆਂ ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਰਾਓ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਆਗਤ ਕਰ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਸਾਹਿਬ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ 'ਚ 14, ਅਪਰੈਲ 1984 ਵਿਚ ਗਠਿਤ ਨਵੀਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀ ਰਾਜਸੀ ਰੰਗਮੰਚ ਤੇ ਪਰਗਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਜਿਸਨੇ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜੱਗ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਨ ਲਈ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਖੂਬ ਪਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਹੋਈ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪ੍ਰੋ- ਮੰਡਲ ਰੈਲੀ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਦੌਰਾਨ ਕੋਟ ਕਪੂਰੇ ਦੇ ਪੰਜ ਬਸਪਾ ਕਾਰਜਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸੜਕੀ ਹਾਦਸੇ 'ਚ ਜਾਨ ਗਵਾਉਣੀ ਪਈ। ਜਲਸੇ, ਰੈਲੀਆਂ ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਕਰਕੇ ਓ ਬੀ ਸੀ ਨੂੰ ਜਾਗਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਮੁਹਿੰਮ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ ਕਿ

ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰੋ।
ਵਰਨਾ ਕੁਰਸੀ ਖਾਲੀ ਕਰੋ।

ਜਿਸ ਕਰਕੇ 1989 ਦੀਆਂ ਆਮ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਠਾਕੁਰ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਗਠਿਤ ਜਨਤਾ ਦਲ ਨੇ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਚੁਣਾਵੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਤਾਂ ਸੱਭ ਤੋ ਪਹਿਲਾ ਫੈਸਲਾ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। 7 ਦਸੰਬਰ 1989 ਨੂੰ ਠਾਕੁਰ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਆਪਾ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਬਣਾਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਕਲਮ ਦਾਨ ਸੰਭਾਲਿਆ। ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲਾ ਫੈਸਲਾ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਹਨੇ ਵੀ ਮਨੂਵਾਦੀ ਲੀਹਾਂ ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ ਡੰਗ ਟਪਾਊ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ।

ਉਧਰ ਬਸਪਾ ਸੁਪਰੀਮੋ ਸਾਹਿਬ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਚੁਣਾਵੀ ਵਾਅਦਾ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹਦਿਆਂ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰਚ ਤੋਂ 15 ਅਪਰੈਲ 1990 ਤੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਵਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਬੋਟ ਕਲੱਬ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ 45 ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਧਰਨਾ ਲਗਾਉਣ ਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ 15 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ ਕਰਨ ਦਾ ਪਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਧਰਨੇ ਵਿਚ ਪਛੜੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ 3743 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਅੰਦਰ ਕੜਕਦੀ ਧੁੱਪ 'ਚ ਬਸਪਾ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ 10 ਵਜੇ ਤੱਕ, ਦੁਪਹਿਰ 1-00 ਵਜੇ ਤੋਂ 2-00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ 5-00 ਵਜੇ ਤੋਂ 6-00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ ਤੇ ਪੁਰਜੋਸ਼ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰਕੇ ਲੰਘਣ ਵਾਲੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੇ--

ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰੋ
ਵਰਨਾ ਕੁਰਸੀ ਖਾਲੀ ਕਰੋ ।

ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੱਕ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਧਰਨੇ ਦੌਰਾਨ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਸਪਾ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਕਾਫਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਪੁੱਜਦੇ ਰਹੇ। ਇਹ ਵਰਨਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਬਸਪਾ ਕਾਰਜਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਅਹੂਤੀ ਦੇਣੀ ਪਈ। ਧਰਨੇ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਸੰਸਦ ਦੇ ਘਿਰਾਓ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਤੋਂ ਪੁੱਜੇ ਕਾਰਜਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਦੋ ਦੀਆਂ ਲਾਈਨਾਂ ਬਣਾਕੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੜਕਾਂ ਤੇ ਨੀਲੇ ਝੰਡੇ ਫੜੀ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਰਾਂ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਪੁਰਜੋਸ਼ ਨਾਅਰੇ ਮਾਰਦਾ ਆਪਣੀ ਮੰਜਲ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਹ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅੱਗੇ ਰੋਕ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਬਸਪਾ ਸੁਪ੍ਰੀਮੋ ਸਾਹਿਬ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਤਿੱਖੇ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਆਖਿਆ --

"ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਝੂਠੇ ਵਾਅਦੇ ਕਰ ਕੇ ਡੰਗ ਟਪਾਊ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੁਣ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਆਪਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਤੇ ਆਪਣੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਜੰਜੀਰਾਂ ਕੱਟਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੀ ਪੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਮਨੂਵਾਦੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਾਂਗ ਟਾਲ ਮਟੋਲ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਐਸੇ ਮਨਸੂਬੇ ਧਰੇ ਧਰਾਏ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਕੋਝੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਹੁਣ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।"

ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ - "ਆਰੀਆ ਪੁੱਤਰੋ! ਹੋਸ਼ ਕਰੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਤਾਏ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ

ਵਧੇਰੇ ਨਾ ਸਤਾਓ। ਸਾਨੂੰ ਕੁਚਲ ਕੇ ਸਾਡੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੋਹਣ ਵਾਲਾ ਰਵੱਈਆ ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਦਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਰਨਾ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਪੁਰਖੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋਏ ਸਨ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਾਪਿਸ ਭੇਜਣ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਾਂ ਪਰ ਐਨੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਖੋਤਿਆਂ ਦਾ ਪਰਬੰਧ ਜਰੂਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਕ ਡੰਡਾ ਖੋਤੇ ਨੂੰ ਤੇ ਦੋ ਡੰਡੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਾਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਟਿਕਾਣੇ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਭਜਾਵਾਂਗੇ। ਅੱਗੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਖਾੜਕੂ ਏ ਕੇ47 ਲਈ ਖੜ੍ਹੇਤੇ ਹਨ ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹੈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਵੀ ਸਕੋਗੇ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।"

ਸੁਆਮੀ ਵਿਵੇਕਾ ਨੰਦ ਜੀ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਆਗਾਹ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ-"ਐ ਸਵਰਨ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕੋ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ੂਦਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਧਾਰਨਾ ਬਦਲ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਦਿਨ ਜਾਗਣਗੇ ਤੇ ਜਾਗਣਗੇ ਵੀ ਜਰੂਰ ਅਤੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੂਕ ਮਾਰਕੇ ਉਡਾ ਦੇਣਗੇ।"

ਸਾਹਿਬ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਹੋ ਆਖਿਆ ਕਿ "ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਲੜਕੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਕਾਬਜ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸੌ ਵਿਚੋਂ 85 ਹਾਂ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ 15 ਹੋ। ਜੇ ਅਸੀਂ 15 ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 'ਚ 15 ਮਰ ਵੀ ਜਾਵਾਂਗੇ ਤਾਂ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ 70 ਫਿਰ ਵੀ ਬਚ ਜਾਵਾਂਗੇ ਪਰ ਆਰੀਆ ਪੁੱਤਰੋ! ਤੁਹਾਡਾ ਬੀਜ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਬੀਜ ਨਾਸ਼ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬਜ਼ਿਦ ਹੋਵੋਗੇ। ਇਸ ਲਈ ਨੇਕ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਮਨੁੱਖੀ ਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸਾਨੂੰ ਵਾਪਸ ਦਿਓ ----

ਤੇ ਕਾਰਜਕਰਤਾ ਜੋਸ਼ੀਲੀ ਆਵਾਜ ਵਿਚ ਬਾਹਵਾਂ ਉਠਾ ਕੇ ਨਾਅਰੇ ਬੁਲੰਦ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ --

ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰੋ,
ਹਮ ਤੁਮਹਾਰੇ ਸਾਥ ਹੈਂ।
ਆਰੀਆ ਪੁੱਤਰੀ ਹੋਸ਼ ਮੇਂ ਆਓ
ਹੋਸ਼ ਮੇਂ ਆਓ, ਹੋਸ਼ ਮੇਂ ਆਓ ।

ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰੋ ।
ਵਰਨਾ ਕੁਰਸੀ ਖਾਲੀ ਕਰੋ ।

ਠਾਕੁਰ ਵੀ ਪੀ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਟਾਲ ਮਟੋਲ ਤੇ ਡੰਗ ਟਪਾਊ ਨੀਤੀ ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ 7-8 ਮਹੀਨੇ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਕਤਰਾਈ ਰੱਖੀ। ਉਧਰ ਸਾਹਿਬ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ 'ਚ ਬਸਪਾ ਵਲੋਂ ਵਿੱਢੇ ਪ੍ਰੋ-ਮੰਡਲ ਰਿਪੋਰਟ ਅੰਦੋਲਨ ਸਦਕਾ ਓ ਬੀ ਸੀ ਵਿਚ ਚੇਤਨਾ ਲਹਿਰ ਵਧ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਵੀ ਪੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਲਈ ਸਾਹਿਬ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਰੁਧ ਬਿਗਲ ਵਜਾਉਣ ਲਈ ਰਜਾਮੰਦ ਕਰਕੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਕਿਸਾਨ ਰੈਲੀ 9 ਅਗੱਸਤ 1990 ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਜਿਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਾਹਿਬ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ, ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ, ਐਚ ਡੀ ਦੇਵਗੌੜਾ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ 7 ਅਗੱਸਤ ਨੂੰ ਹੀ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਚੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਵੀ ਪੀ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵੀ ਖਤਰਾ ਭਾਂਪ ਕੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਤੱਤ ਭੜੱਥੀ 'ਚ 7 ਅਗੱਸਤ ਨੂੰ ਰੈਲੀ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਈ ਮੰਡਲ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ਕ ਚੌਧਰੀ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਕਿਸਾਨ ਰੈਲੀ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਏ। ਸਾਹਿਬ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਨੇ ਤਾਊ ਦੇਵੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਸੁਝਾਅ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹ ਅਜੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇ।

ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਸਵਰਨ ਕਹਾਉਂਦੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਵਿਚ ਹੜਕੰਪ ਮੱਚ ਗਿਆ। ਮਨੂਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ "ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਰਨ ਵਧਦਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਸ਼ਨ ਪ੍ਰਸਾਸ਼ਨ ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਵਿਵਸਥਾ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪੈ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਆਈ. ਏ. ਐਸ./ ਆਈ ਪੀ. ਐਸ. ਹੋਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਜਦੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. /ਆਈ. ਪੀ. ਐਸ. ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਣਗੇ ਤਾਂ ਹਜਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਣੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਸ਼ੂਦਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਿੱਤੇ / ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਸਮੇਂ ਮੁਸ਼ਕਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।"

ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ 10 ਅਗੱਸਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਅੰਦੋਲਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। 13 ਅਗੱਸਤ ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਇਆ ਤਾਂ 14 ਅਗੱਸਤ ਨੂੰ ਹੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਵਿਰੋਧੀ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਉੱਜਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਰਬ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਖਰੂਦੀ ਭੀੜਾਂ ਨੇ ਉਪਦ੍ਰਵ ਮਚਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਲਟਾ ਪੁਲਸ ਜਨੂੰਨੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਵਾਲੀ ਬਣ ਖੜ੍ਹੇਤੀ। ਮਨੂਵਾਦੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਬਲਦੀ ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਲਈ ਭੜਕਾਊ ਕਹਾਣੀਆਂ ਘੜਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀਆਂ। ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਇਹ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਾਪੇਗੰਡਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਐਸ. ਸੀ. /ਐਸ. ਟੀ. ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਲਦੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰਕੇ ਕੋਟਾ 27 % ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਉਂ ਪੱਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਅਣਜਾਣ, ਅਣਭੋਲ ਤੇ ਨਾ ਸਮਝ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਜੜ੍ਹੀਂ ਕੁਹਾੜਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਅੰਦੋਲਨ ਵਿਚ ਕੁੱਦ ਪਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਛੀਂਬੇ, ਨਾਈ , ਤਰਖਾਣ, ਕੰਬੋਜ਼ ਤੇ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਪੱਬਾਂ ਭਾਰ ਹੋਏ ਮੂਰਖਤਾ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹੱਕਾਂ ਹਿਤਾਂ ਵਿਰੁਧ ਡਟ ਖੜ੍ਹੇਤੇ।

ਉੱਧਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰੱਥ ਯਾਤਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਧਰੋਂ ਜਿਧਰੋਂ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਲੰਘੀ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਮਹੌਲ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪੈਂਦਾ ਗਿਆ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਅਡਵਾਨੀ ਜ਼ਹਿਰ ਉਗਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਿਉਂ ਤਿਉਂ ਖਰੂਦੀ/ ਜਨੂੰਨੀ ਭੀੜਾਂ ਸਾੜ ਫੂਕ ਕਰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਦਲਿਤ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਸਨ। ਲਾਲਾ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਮੰਡਲ ਵਿਰੋਧੀ ਜ਼ਹਿਰ ਪਰੋਸ ਰਿਹਾ ਸੀ।ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵੱਡੇ ਆਗੂ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਉਤਰ ਪਰਦੇਸ , ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਿਹਾਰ, ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ, ਐਚ. ਡੀ. ਦੇਵਗੌੜਾ (ਕਰਨਾਟਕਾ) ਆਦਿ ਸਾਹਿਬ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਜੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਲੜਾਈ 15 ਬਨਾਮ 85 ਵੱਲ ਸੇਧਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ।

"ਰੱਥ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਰੋਕੇਗਾ?"-- ਹੰਕਾਰ ਦੇ ਘੋੜੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਅਡਵਾਨੀ ਗਰਜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਹਿਬ ਕਾਂਸ਼ੀ ਰਾਮ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਸਮਸਤੀਪੁਰ ਪੁੱਜਦਿਆਂ ਹੀ ਅਡਵਾਨੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਮਨੂਵਾਦੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਚਾਰਾ ਘੁਟਾਲੇ ਦਾ ਫਰਜ਼ੀ ਸਕੈਂਡਲ ਬਣਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਡੱਕੀ ਰੱਖਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਤਾਪ ਲਾਲੂ ਯਾਦਵ ਅੱਜ ਤਕ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਲੋਕ ਤੇ ਸਿਰਕੱਢ ਆਗੂ ਰਾਮ ਰਥ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਭੁੱਲ ਭੁਲਾ ਬੈਠੇ। ਮਨੂਵਾਦੀ ਟੋਲੇ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸੁਆਰਥੀ ਮਿਸ਼ਨ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭੁਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਰਾਜਸੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੇ ਅਟੱਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਨੇ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਸਮਰਥਨ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ। 8 ਨਵੰਬਰ 1990 ਨੂੰ ਠਾਕਰ ਵੀ ਪੀ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ।

ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ 31 ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਮਾਹਰ ਸਰਬ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮੰਡਲ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਰੋਧੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਠਾਕੁਰ ਵੀ. ਪੀ. ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਚਲਾਕੀ ਵਰਤਦਿਆਂ ਕੇਵਲ ਨੌਕਰੀਆਂ 'ਚ ਹੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ? ਮਗਰੋਂ 2006 ਵਿਚ ਅਰਜਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਵੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਰਾਮ ਜੇਠ ਮਲਾਨੀ ਨੂੰ ਮੰਡਲ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਰਬ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਕ੍ਰਾਈਮ ਦਾ ਮਾਹਰ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿਵਲ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਸੀ। ਸਰਬ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਕੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ ਇਹ ਉਡੀਕੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਨਰਸਿਮ੍ਹਾ ਰਾਓ ਨੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ "ਨਵੀਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ" ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟਸ਼ਨ ਸੈਕਟਰ ਨੂੰ ਬੜਾਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਰਬ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਕਬਾੜਾ ਕਰਕੇ 16 ਨਵੰਬਰ 1992 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਤੇ ਕਰੀਮੀਲੇਅਰ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਠੋਕ ਦਿੱਤੀ ਭਾਵ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਦੀ ਹੱਦ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ(ਹੁਣ ਇਹ ਹੱਦ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਲਾਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ)। ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਲਾਂਭੇ ਕਰਨ ਲਈ 20 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਢਾਹੁਣ ਤੇ ਰਾਮ ਮੰਦਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁੱਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਮਸਜਿਦ ਵੀ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਉਹ ਚੁਣੀ ਗਈ ਜਿੱਥੇ ਪਿਛਲੇ 150 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਦੀ ਨਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਰੰਗਤ ਵਿਚ ਰੰਗ ਕੇ ਮੰਡਲ ਨੂੰ ਕਮੰਡਲ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਮਾਜਿਕ ਚੇਤਨਾ ਧਾਰਮਿਕ ਜਨੂੰਨ ਦੀ ਪੁੱਠ ਲਾ ਕੇ ਖੁੰਢੀ ਕਰਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਭਾਵੇਂ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਮਨੂਵਾਦੀ ਖਲਨਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਜਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਕੌਡੀ ਘੱਟੇ ਰੁਲ ਗਈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਬਦਲਾਓ ਵੇਖੇ ਗਏ। ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਫੌਜ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਗਈ। ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੇ ਠਾਕੁਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਛੜਿਆ ਵਿਚੋਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਇਸ ਤੋ ਵੱਡੀ ਤਬਦੀਲੀ ਇਹ ਹੋਈ ਕਿ "ਬ੍ਰਾਹਮਣ" ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਸਿੰਮਹਾ ਰਾਓ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਆਖਰੀ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਪਰ ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਵਿਡੰਬਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਠੀ ਭਰ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦੀ ਟੋਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮੰਡਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਿਪੋਰਟ ਲਾਗੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਹੋਰ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਢਾਈ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਮਿਲ ਜਾਣਗੀਆਂ ਪਰ ਪਛੜਿਆ ਵਰਗ ਇਸ ਤੋਂ ਗੱਲ ਤੋਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਣਜਾਣ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਵਰਗ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲੀ ਬੈਠਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹੱਕਾਂ ਹਿਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਭੁਗਤਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਿੰਡ ਦੁਸਾਂਝ ਖੁਰਦ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਕਰਵਾਈ

"Equality and justice"
Patiala 01 September
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਬੰਗਾ(ਚਰਨਜੀਤ ਸੱਲ੍ਹਾਂ)ਪਿੰਡ ਦੁਸਾਂਝ ਖੁਰਦ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਟਰੱਸਟ ਸੰਚਾਲਕ ਸ.ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਵੱਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਿਤਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ । ਇਸ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਿਤਾ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਪਰਚਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੋ ਗਰੁੱਪ ਬਣਾਏ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਗਰੁੱਪ ਜੂਨੀਅਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਵੀਂ ਕਲਾਸ ਤੱਕ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਗਰੁੱਪ ਸੀਨੀਅਰ ਵਿੱਚ ਛੇਵੀਂ ਕਲਾਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਾਰਵੀਂ ਕਲਾਸ ਤੱਕ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ । ਇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਇਸ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਵੀ ਉਸੇ ਵਕਤ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਖਾਨਪੁਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ 1st 2nd 3rd ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ।ਸੀਨੀਅਰ 1st 2nd 3rd ਇਸ ਵਿੱਚ ਖਾਨਪੁਰ ਤੇ ਦੁਸਾਂਝ ਖੁਰਦ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ । ਬਾਕੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਇਨਾਮ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੂਮੀ (ਜੱਜ ਸਾਹਿਬਾਨ)ਅਤੇ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖਾਨਪੁਰ ਅਤੇ ਕੈਪਟਨ ਸਿੰਘ ਲੰਗੇਰੀ ਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ,ਪਵਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਅਤੇ ਰਵਿਦਾਸ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਧੰਨਵਾਦ

ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਇਲਾਕਿਆਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਕੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਰਾਹਤ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਭਰੋਸਾ

"Equality and justice"
Patiala 01 September
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ (ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਹੂੰਗੜਾ) ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਸ਼ਿਕਾ ਜੈਨ ਨੇ ਅੱਜ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਹਕੁਮਤਪੁਰ, ਬੱਡੋਂ ਅਤੇ ਡੰਡੀਆ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮੱਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ। ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੜ੍ਹ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦਾ ਮਾਲ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਸਰਵੇਖਣ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੌਕਸ ਹੈ ਅਤੇ ਹੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਟੀਮਾਂ ਅਲਰਟ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਹਤ ਅਤੇ ਪੁਨਰਵਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਆਮ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਆਸ਼ਿਕਾ ਜੈਨ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਹਰ ਕਦਮ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਹਾਇਕ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਓਇਸ਼ੀ ਮੰਡਲ ਅਤੇ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।

ਲੇਬਰ ਬੋਰਡ ਕਰੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀ ਮਦਦ: ਗੋਲਡੀ ਪਰਖਾਲੀ

"Equality and justice"
Patiala 01 September
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

ਰੋਪੜ (ਚਰਨਜੀਤ ਸੱਲ੍ਹਾਂ)ਹਲਕਾ ਰੂਪਨਗਰ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਆਗੂ ਗੋਲਡੀ ਪਰਖਾਲੀ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰੈਸ ਨੋਟ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਚੁੱਲਾ ਚੌਂਕਾ ਚਲਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਔਖੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲੇਬਰ ਬੋਰਡ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੋਰਡ ਘੱਟੋਘੱਟ ਜੋ ਵਰਕਰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਗਰੀਬ ਇਸ ਆਫਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਸਕਣ ਤੇ ਆਪਣਾ ਘਰ ਦਾ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਕਰ ਸਕਣ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਵਰਕਰਾਂ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ

ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਿੱਤੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਹਿਰ ਬਨਾਮ ਦਵਾਈ

ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ,ਦੂਰ ਜੋ ਕਰਦੀ,
ਸਾਡੇ ਲਈ ਜ਼ਹਿਰ,ਉਹ ਦਵਾਈ l

ਜ਼ਹਿਰ ਪਰੋਸ ਰਹੇ,ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ,
ਹੈ ਹਰ ਖਾਣੇ ਵਿੱਚ,ਰਲ ਜੋ ਆਈ l

ਐਸੀ ਕੋਈ,ਫ਼ਸਲ ਨਾ ਦਿਸ ਰਹੀ,
ਜਿਸ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਨਹੀਂ,ਜਾਂਦੀ ਪਾਈl

ਅੱਖਾਂ ਮੋਹਰੇ, ਵੇਖ ਰਹੇ ਨਤੀਜਾ,
ਹੈ ਕੈਂਸਰ,ਸਾਡੇ ਘਰਾਂ 'ਚ ਆਈl

ਇਹ ਮੌਤ ਦੇ ਅੱਗੇ,ਜ਼ੋਰ ਨਾ ਕੋਈ,
ਹੋ ਗਏ ਮੰਨੀਏ,ਹੁਕਮ ਇਲਾਹੀl

ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ,ਇਸ ਮਸਲੇ ਤੇ,
ਹੁੰਦੀ ਰਹਿਣੀ,ਫੇਰ ਇੰਝ ਤਬਾਹੀ l

ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ,ਮੁੱਕ ਰਹੀ ਵੇਖੋ,
ਇਹ ਜ਼ਹਿਰਾਂ ਵਾਲੀ,ਸਭ ਕਮਾਈ l

ਜਸਵੀਰ ਮੋਰੋਂ ,ਵਿਚਾਰਨਾ ਪੈਣਾ,
ਛੱਡਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ,ਹੁਣ ਮਨ ਆਈ l

"समानता और न्याय"
पटियाला 01 सितम्बर
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

हमारी आजादी की लड़ाई बाकी है- बाबा साहब

बाबा साहेब कहते हैं

1935 के अधिनियमन लागू होने के बाद, भारतीय राष्ट्रीय कांग्रेस पार्टी ने 1937 में भारत के आधे राज्यों में सरकारें बनाईं और चतरवर्न के हिंदू लोगों ने 7 राज्यों के ब्राह्मण मुख्यमंत्री बनाए और मंत्री, विधायक और सांसद आदि भी बने। अब शासन, प्रशासन भारत चतरवर्न के लोगों के हाथों में था, फिर भी ये लोग खुद को अंग्रेजों का गुलाम मानते थे। 1947 में सत्ता परिवर्तन के बाद, अनुसूचित वर्ग के लोगें को लगभग वैसे ही समान अधिकार मिले जैसे कि ब्रिटिश शासन के दौरान चतरवर्न के हिंदुओं को थे। वर्तमान में अनुसूचित जाति के लोग मुख्यमंत्री, मंत्री, विधायक, सांसद बनते हैं, लेकिन वे अनुसूचित वर्ग के समाज के लोगों के समानता के अधिकारों को सुनिश्चित करवाने के लिए कुछ नहीं कर पा रहे।

मुंबई इलाके की प्राथमिक शिक्षा की प्रगति *

मुंबई शहर के शिक्षामंत्री ना. मौलवी रफीउद्दीन अहमद के निमंत्रण से महाबलेश्वर में 6 मई, 1929 को प्राथमिक शिक्षा के प्रसार के साथ

जुड़े विभिन्न जिलों के और अलग अलग जाति-धर्मों के लोगों की एक छोटी-सी परिषद बुलाई गई थी। इस इलाके में प्राथमिक शिक्षा की गति में तेजी कैसे लाई जाए और आज की प्राथमिक शिक्षा से संबंधित कानून में किस प्रकार के सुधार लाने की आवश्यकता है, आदि बातों पर सोच विचार के लिए यह परिषद बुलाई गई थी। डाकटर बाबासाहेब अम्बेडकर भी इस परिषद के लिए उपस्थित थे। उन्होंने अपने विचार शिक्षामंत्री और परिषद के सदस्यों के सामने रखे। उन्होंने अपने भाषण में कहा,

"प्राथमिक शिक्षा का प्रसार राष्ट्र की प्रगति की दृष्टि से बेहद महत्त्वपूर्ण प्रश्न पूछा है। आज के समय में जिस देश का बहुजन समाज अनपढ़ है, ऐसे देश की जीवन के कलहों में निभेगी नहीं, इसे अलग से बताने की जरूरत नहीं है। प्राथमिक शिक्षा का देश में सभी जगह प्रसार राष्ट्र की सर्वांगीण प्रगति की नींव है। लोगों की खुशी पर अगर यह मामला छोड़ दिया जाए तो प्राथमिक शिक्षा का सुदूर प्रसार होने के लिए कई शतकों का समय लगेगा। इसीलिए प्राथमिक शिक्षा अनिवार्य करने वाला कानून बनाना पड़ता है। हम देखते हैं कि आज जो उन्नत राष्ट्र हैं, उन सभी देशों ने अनिवार्य शिक्षा का कानून बना कर ही लोगों की निरक्षरता को खत्म किया है। जो वर्ग पहले ही शिक्षा का लाभ लेते हैं, उन पर शिक्षा की अनिवार्यता लागू नहीं करनी पड़ती। जिन्हें शिक्षा का महत्व समझ में नहीं आता और जो उस बारे में उदासीन होते हैं, उनके लिए ही अनिवार्य शिक्षा का कानून लागू करना पड़ता है। इसीलिए इस देश में शिक्षा के क्षेत्र में जो पिछड़े वर्ग हैं, उनसे जुड़ा यह सवाल है । प्राथमिक शिक्षा के बारे में कानूनन अनिवार्यता लागू करने के उद्देश्य से स्मृतिशेष ना. गोपाल कृष्ण गोखले जो बिल ले आए, तब से अनिवार्य प्राथमिक शिक्षा के आंदोलन की शुरुआत हुई। देश की जनता ने और खास कर पिछड़े वर्गों के नेताओं ने इस बिल का जोरदार समर्थन किया। हालांकि विभिन्न प्रांतों में अनिवार्य शिक्षा का कानून लागू होने के लिए कई साल लगे। मुंबई इलाके में प्राथमिक शिक्षा की अनिवार्यता का कानून बना है लेकिन उस पर पूरी तरह से अमल नहीं हो पाया है। उसे म्युनिसिपालिटी और लोकल बोर्ड पर आधारित रखा गया है। सरकार ने खास अनुपात में मदद देना तय किया है इसके बावजूद अनिवार्य शिक्षा लागू करने के लिए जो अतिरिक्त खर्च वहन करना पड़ेगा उसके लिए कई म्युनिसीपालिटी और लोकल बोर्डस् राजी नहीं हैं। सो, अनिवार्य शिक्षा चींटी की चाल से आगे बढ़ रही है कहना अत्युक्ति नहीं होगी। 1920-21 साल तक इस क्षेत्र में छात्र - छात्राओं के प्राथमिक स्कूलों की संख्या 13000 से कम थी और इन विद्यालयों में पढ़ने वाले - छात्र छात्राओं की संख्या 8 लाख 1 हजार थी। 1926-27 में स्कूलों की संख्या 13835 और छात्र - छात्राओं की संख्या दस लाख से कुछ कम पायी गयी। 1920-21 से 1926-27 के दरमियान के पांच सालों में स्कूलों की संख्या में 4.8 प्रतिशत और छात्र - छात्राओं की संख्या में 14 प्रतिशत की वृद्धि हुई। 1920-21 में प्राथमिक शिक्षा पर कुल 1 करोड़ 27 लाख रुपया खर्च हुआ और 1926-27 में एक करोड़ 98 लाख रुपए खर्च हुए। ये आंकडे भले ही उन्नतिदर्शक लगें लेकिन अगर बहुजन समाज में कितने बड़े पैमाने पर निरक्षरता है इस पर ध्यान दें तो पता चलेगा कि उन्नति बेहद धीमी गति से चल रही है। 1921 की चंदावरकर कमेटी की रिपोर्ट की सिफारिशें अगर अमल में लाई जातीं तो आज तक अनिवार्य प्राथमिक शिक्षा लागू करने में काफी उन्नति दिखाई देती। चंदावरकर कमेटी ने दस साल का कार्यक्रम तैयार किया था और अनुमान व्यक्त किया था कि उसे लागू करने के लिए करीब 1 करोड़ 10 लाख रुपयों तक सालाना खर्च करना पड़ सकता है। इनमें से 77 लाख रुपये सरकार को देने थे लेकिन आगे बढ़ता हुआ खर्चा ध्यान में लेते हुए इस अनुमानित राशि में बदलाव करना पड़ा। अनिवार्य शिक्षा सर्वत्र लागू करने क लिए 1 करोड़ 83 लाख रुपयों का सालाना अतिरिक्त खर्चा आएगा और उसमें से 1 करोड़ 21 लाख रुपये सरकार को देने पड़ेंगे यह आज का अनुमान है । अनिवार्य शिक्षा पर आने वाले कुल खर्चे में से जिला लोकल बोर्ड के हिस्से का दो तिहाई और म्युनिसिपालिटी के जिम्मे का आधा खर्चा वहन करने की जिम्मेदारी कानूनन सरकार पर डाली गई है। तथा ऐच्छिक शिक्षा के बारे में बनाई गई योजनाओं का खर्चा उसी अनुपात में देने का आश्वासन भी सरकार ने दिया है। 1922-23 साल से प्राथमिक शिक्षा के बारे में मुंबई सरकार का खर्चे में मुंबई महापालिका का अनुदान जोड़ते हुए 28 लाख रुपयों की बढ़ोतरी हुई है। हालांकि, इस बढ़ोतरी का बहुत बड़ा हिस्सा अध्यापकों की तनख्वाह पर खर्च हो रहा है। अनिवार्य तथा ऐच्छिक शिक्षा की जो योजनाएं सरकार के सामने मदद की मांग करते हुए पेश की गई हैं, उनमें से केवल 6 लाख रुपये के खर्च की योजनाएं ही सिर्फ सरकार मंजूर कर पाई। कानून के प्रावधान के अनुसार अनिवार्य शिक्षा का कार्यक्रम पूरा करने के लिए और 1 करोड़ 72 लाख रुपयों का खर्चा होगा और उसमें से 1 करोड़ 15 लाख रुपए सरकार को देने पड़ेगे। यह रकम मुहैया कराने के लिए सरकार को लोगों पर कर लगाने होंगे। चंदावरकर कमेटी ने इस बारे में भी सुझाव दिया था कि कौन-कौन से कर लगाए जा सकते हैं। लेकिन सरकार ने इस मामले में अब तक कोई कार्रवाई नहीं की है। क्योंकि, एक तो प्रांतिक सरकार और वरिष्ठ सरकार के दरमियान महसूल के बंटवारे को लेकर खींचतान चल रही है। केंद्र सरकार से मुंबई सरकार के हिस्से हर साल अगर अधिक रकम आती है तो उतनी रकम के लिए चिंता खत्म हो जाएगी। अंदाजा यह भी लगाया जा रहा है कि साइमन कमीशन द्वारा भी कुछ सुझाव आएंगे। इसलिए अतिरिक्त कर लागू कर शिक्षा के लिए जरूरी अतिरिक्त रकम मुहैया कराए जाने की फिलहाल कोई उम्मीद नहीं । मेरी राय में अनिवार्य शिक्षा से संबंधित मसले के दो प्रमुख पहलु हैं। पहला, शिक्षा पर नियंत्रण और दूसरा अनिवार्यता का तत्व लागू करने की जिम्मेदारी इन दोनों मामलों में वर्तमान अनिवार्य शिक्षा संबंधी कानून में कुछ मूलभूत दोष हैं ऐसा हमें लगता है। स्थानिक स्वराज्य की सीमा का विस्तार करने के खिलाफ मैं नहीं हूं। लेकिन आज के हालात में शिक्षा स्थानिक स्वराज के कार्यक्षेत्र में शामिल होना ठीक नहीं । म्युनिसिपालिटी और लोकल बोर्ड में फिलहाल जो लोग चुन कर आते हैं, उनमें से कई लोग शिक्षा पर नियंत्रण रखने के लिए अयोग्य होते हैं। कइयों को शिक्षा का उद्देश्य और पद्धति के बारे में कोई जानकारी नहीं होती। इसके अलावा जातिभेद और पार्टी के भेद के कारण सदस्यों में प्रतिस्पर्धा होती है। और इस प्रतिस्पर्धा का असर विद्यालय के प्रबंधन और वातावरण पर होता है। अध्यापक वर्ग भी सदस्यों के साथ अपने फायदे के लिए या अपने बचाव के लिए सिफारिश गांठने के चक्कर में रहते हैं। सदस्यों को भी चुनाव के समय वोट पाने के लिए अध्यापकों की जरूरत होती है। इस झमेले के कारण विद्यालय में जिस तरह का अनुशासन लागू रहना चाहिए, वह नहीं रह पाता। मुंबई म्युनिसिपालिटी के स्कूलों के प्रबंधन में भी ऐसे मामले उजागर हुए हैं, तो फिर अन्य छोटी म्युनिसिपालिटियां और लोकल बोर्डों के नियंत्रण में होने वाले विद्यालयों में कामकाज कैसे चलता है, इस बारे में केवल कल्पना करना ही काफी है। आज के हालात में बेहद पिछड़े अथवा अल्पसंख्यक लोगों के हितों की ठीक से रक्षा नहीं होती। कई जगहों पर अस्पृश्य वर्ग और मुसलमान वर्ग में से एक ही सदस्य होता है। म्युनिसिपालिटी के अथवा लोकल बोर्ड के कामकाज के दौरान उसे वतनदार बन चुके जातियों के सदस्यों के सामने लाचार होना पड़ता है। इन सभी बातों पर गौर करते हैं तो लगता है कि शिक्षा पर प्रांतिक सरकार का नियंत्रण रहना ही योग्य और जरूरी है। रास्ते बनाना, गटर साफ रखना, आदि बातों से शिक्षा का मामला अलग है। बारभाई का व्यवहार यहां किसी काम का नहीं। प्रांतिक स्वायत्तता की मांग करो और राष्ट्रीय नजरिए से शिक्षा की नीति तय कीजिए। हमें उससे कोई आपत्ति नहीं होगी। लेकिन शिक्षा के क्षेत्र में काम सिलसिलेवार ढंग से होना चाहिए। शिक्षा बेहतरीन होनी चाहिए। जिस किसी को शिक्षा के क्षेत्र में हस्तक्षेप करने की सहूलियत नहीं होनी चाहिए। पिछले कुछेक सालों में कई स्थानीय स्वराज संस्थाओं में चल रहे अनुशासनहीन कामकाज का पर्दाफाश हो चुका है और सरकार को अस्थायी रूप से उन संस्थाओं के अधिकारों को निरस्त करना पड़ा है। अन्य मामलों में बेहिसाब कामकाज के कारण सार्वजनिक संपत्ति का ही नुकसान होगा, लेकिन शिक्षा के कामकाज में अगर गलत ढंग से कामकाज चले तो नई पीढ़ी का नुकसान होगा, इस बात को कभी भी नहीं भूलना चाहिए। इसके अलावा शिक्षा पर प्रांतिक सरकार का ही नियंत्रण होना क्यों जरूरी है, इस बात की पुष्टि में एक और महत्वपूर्ण मुद्दा दिया जा सकता है। वह यह कि शिक्षा पर 80 प्रतिशत से अधिक खर्चा प्रांतिक सरकार ही करती है। उसी तरह प्राथमिक शिक्षा को सब तक पहुंचाने की जिम्मेदारी भी सरकार पर ही होनी चाहिए। हाल के अनिवार्य शिक्षा कानून के अनुसार सरकार ने अनिवार्य प्राथमिक शिक्षा की ज्यादातर जिम्मेदारियां लोकल बोर्ड और म्युनिसिपालिटियों पर डाल दी हैं। प्राथमिक शिक्षा के कुल खर्च में से लोकल बोर्ड के लिए दो तिहाई और म्युनिसिपालिटी के लिए आधे खर्चे की जिम्मेदारी कुछ ज्यादा है क्योंकि लोकल बोर्ड और म्युनिसिपालिटियों की आर्थिक हालत ठीक नहीं है और उनमें से ज्यादातर जितना बोझ अब उठा रहे हैं, उससे अधिक बोझ उठा नहीं पाएंगे। आमदनी बढ़ाने के, नए खर्चे उठाने के पर्याप्त साधन भी उनके पास नहीं हैं। इसलिए, इच्छा के बावजूद कई लोकल बोर्ड और म्युनिसिपालिटियां अनिवार्य शिक्षा की योजना पर काम नहीं करना चाहते। इसके अलावा जिन लोकल बोर्ड और म्युनिसिपालिटियों में क्ष लोगों की संख्या अधिक होती है, उन्हें अनिवार्य शिक्षा योजना से कोई लेना-देना नहीं होता। अनिवार्य किए बिना ही उनकी जाति में शिक्षा का प्रचार प्रसार होता रहता है। इसलिए, जो जातियां शिक्षा के क्षेत्र में पिछड़ी हुई हैं उन्हें पढ़ाने-लिखने का जिम्मा उठा कर समाज में अपने वर्चस्व को वे क्यों संकट में डालेंगे? ये तो अपने ही पैरों पर कुल्हाडी मारने जैसा हुआ। इन दो अड़चनों के कारण अनिवार्य शिक्षा का कानून बन कर इतने साल बीतने के बाद भी इस क्षेत्र में ज्यादा विकास नहीं हो पाया है। लोगों को साक्षर बनाना, निरक्षरता को देश निकाला करना प्रांत सरकार की जिम्मेदारी है, जिससे वह कभी भी मुंह नहीं मोड़ सकती। उसने अगर इस जिम्मेदारी को निभाने से आना-कानी की तो कह सकते हैं कि सरकार ने अपने एक पवित्र कर्त्तव्य को निभाने से मुंह मोड़ा। जिस सरकार को अपनी इस जिम्मेदारी का, अपने पवित्र कर्तव्य का अहसास होता है वह कभी अपनी जिम्मेदारी को टालती नहीं । अनिवार्य शिक्षा का मसला ऐसा नहीं है, जिसे कभी कभार कोशिश कर हल किया जा सके। लगातार कोशिश करके उस पर काम किया जाना चाहिए, उसे हल किया जाना चाहिए । शिक्षा के क्षेत्र में पूरे प्रांत की एक सी उन्नति की अगर उम्मीद हो तो प्रांत सरकार को ही पूरी जिम्मेदारी उठानी होगी। सभी लोकल बोर्ड और म्युनिसिपालिटियों की आर्थिक स्थिति एक सी नहीं होती। हालात के मुताबिक उनकी आय के साधन कम या अधिक होते हैं। उर्वर जमीन, व्यापार, उद्यम, कल-कारखाने, मिलें, यात्रा आदि के अनुकूल किसी के पास आय के पुख्ता साधन होते हैं तो तो कइयों की आय उनके साधारण खर्चे के लिए भी नाकाफी होती है और आय बढ़ाना उनके लिए संभव नहीं होता। हर जिले को अपनी साधनसंपत्ति लगा कर

"Equality and Justice"
"Equality and Justice" Rs- 100/month स्वतंत्रता, समानता, भाईचारा

अनिवार्य शिक्षा की योजना लागू करनी चाहिए, ऐसा अगर कहा जाए तो रत्नागिरी, पंचमहाल जैसे आय के साधन वंचित जिलों को प्रलय आने तक इंतजार करना होगा। ऐसे इलाकों को उनकी आर्थिक दरिद्रता के कारण अनिवार्य शिक्षा से वंचित रखना क्या उचित होगा? इसीलिए यह प्रांत सरकार की ही जिम्मेदारी है। अगर इसे मान भी लिया जाए तब भी एक सवाल बचा ही रहता है कि पूरे प्रांत में अनिवार्य शिक्षा योजना लागू करने के लिए जरूरी धन कहां से लाया जाए ? प्रांत सरकार और हिंदुस्तान सरकार के बीच अगर आर्थिक लेनदेन हो तो मुंबई सरकार को शिक्षा पर खर्च करने के लिए कुछ अतिरिक्त रकम मिल सकती है। इसके अलावा, प्राथमिक शिक्षा अगर अनिवार्य कर भी दी जाए तब भी सब मुफ्त रखा जाए ऐसा हमें नहीं लगता। प्राथमिक विद्यालयों में नाममात्र फीस ली जाती है। जिनकी फीस देने की हैसियत हो उनसे जरूर फीस ली जानी चाहिए। इंग्लैंड में जब अनिवार्य प्राथमिक शिक्षा लागू की गई थी, तब वह सबके लिए मुफ्त नहीं रखी गई थी। मुफ्त शिक्षा देना बाद की बात है उसे अनिवार्य बनाना पहली शर्त है। समाज के जिन वर्गों को इतनी कम फीस देना भी संभव नहीं होता, केवल उनके लिए वह मुफ्त रखी जाए । उदारता से फीस माफी की जाए। लेकिन जिन लोगों को फीस देना संभव है, उनसे फीस वसूलना न तो पाप है और न ही कोई अन्याय है। अगर इस प्रकार थोड़ी भी फीस वसूली हो तो अनिवार्य शिक्षा को लागू करने का कुछ तो खर्चा जुट जाएगा। वर्तमान द्विदल राजनीति के कारण एक तरफ तो शिक्षा का खर्च बढ़ा है तो दूसरी तरफ अबकारी उत्पादन कम कर, शराब की बिक्री पर पाबंदी लगाने की नीति पर अमल करने की मांग लोगों से की जा रही है। इससे विभागों के खर्चे को पूरा करने का सवाल आन पड़ा है। शराबबंदी की नीति और शिक्षा का प्रसार दोनों पर अमल करना लगभग नामुमकिन हो चला है अनिवार्य शिक्षा को लागू करने के लिए लोगों पर अतिरिक्त कर लगाए जाने चाहिए और शराबबंदी की नीति पर अमल करने के लिए भी कर लागू किए जाने चाहिए। करों का दुगुना बोझ उठा पाने में जनता कितनी सक्षम है, इस बारे में हमें आशंका है। वैसे, ये दोनों सुधार लागू करना बेहद जरूरी होने के कारण, तथा इनके मीठे फल एक पीढ़ी के बाद ही सही, सभी जनता को चखने को मिलेंगे इस बात का यकीन होने के कारण अन्य मामलों में हरसंभव बचत करने के लिए सरकार को मजबूर कर खुद भी करों का बोझ सिर पर लेने के लिए तैयार रहने में ही समझदारी है। हालांकि, अगर कोई हमसे यह पूछे कि पहले शराब पर पाबंदी लगाएं या पहले 'अनिवार्य शिक्षा को लागू किया जाए तो हम यही कहेंगे कि पहले अनिवार्य शिक्षा को ही लागू किया जाना चाहिए। शिक्षा का सार्वजनिक प्रसार होने से शराब पर पाबंदी लगाना आसान हो जाएगा। इतना ही नहीं, शराब पर पाबंदी लगाने की लोगों की मांग जोरदार ढंग से व्यक्त होगी,

इसका हमें पूरा यकीन है। शराबबंदी की नीति लागू करने में सरकार टालमटोल कर रही है और कहा नहीं जा सकता कि कब उसे लागू किया जाएगा। ऐसे में अगर पहले दारू -बंदी पर निर्णय लिया जाएगा तो फिर तो शराब बंदी भी नहीं और अनिवार्य शिक्षा भी नहीं, ऐसा हाल होगा। इस स्थिति ढुलमुल को स्वीकारने में क्या रखा है? उससे अच्छा यही होगा कि फिलहाल शराबबंदी पर अमल करने के नजरिए से आबकारी आय की कमी को पाटने के लिए लोगों को करों का जो नया बोझ सहना होगा उसे वे सहें और अनिवार्य शिक्षा का सुधार ही लागू करवा ले। साठे कमेटी ने शराब पर पाबंदी लगाने के लिए करों का जो सुझाव दिया था उसे अगर अनिवार्य शिक्षा के लिए लागू किया जाए तो एक महत्वपूर्ण मसले पर काम शुरू हो जाए। साठे कमेटी ने शराब पर पाबंदी लगाने के लिए जिन करों की सिफारिश की थी, उनका इस्तेमाल अगर प्राथमिक शिक्षा के सार्वत्रिकीकरण पर किया जाए तो एक महत्वपूर्ण मसले पर काम शुरू हो जाएगा। इस समिति की सिफारिशों में सुधारों के लिए अवसर न हो ऐसी बात नहीं है। हालांकि वह नीति अनिवार्य शिक्षा का खर्च पूरा करने के लिए कुछ हद तक काम आएगी। हालांकि, जो भी हो, शिक्षा का मसला टाला नहीं जाना चाहिए।

बागपत: इंटर कॉलेज में 'जय भीम' बोलने पर दलित छात्रों की पिटाई, प्रिंसिपल पर जातिसूचक गालियां देने का आरोप

बागपत के इंटर कॉलेज में दलित छात्रों पर शिक्षकों का हमला, 'जय भीम' कहने पर जातिसूचक अपमान और मारपीट.

"समानता और न्याय"
पटियाला 01 सितम्बर
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

उत्तर प्रदेश: बागपत ज़िले में जातीय हिंसा का एक गंभीर मामला सामने आया है। बिनौली क्षेत्र के धनौरा सिल्वरनगर स्थित एक इंटर कॉलेज में दलित छात्रों ने आरोप लगाया है कि 26 अगस्त को प्रार्थना सभा के दौरान 'जय भीम' का नारा लगाने पर शिक्षकों ने उनकी पिटाई की।

क्या हुआ था घटना के दिन?

छात्रों के मुताबिक, प्रार्थना के समय कुछ लड़कों ने 'जय श्री राम' के नारे लगाए। इसके जवाब में दलित छात्रों के एक समूह ने 'जय भीम' कहा। आरोप है कि इसके बाद विद्यालय के पीटीआई (शारीरिक शिक्षा शिक्षक) और दो अन्य अध्यापकों ने पांच छात्रों को अलग कमरे में बुलाया।

एक छात्र ने बताया, "दो शिक्षकों ने हमारे हाथ पकड़ रखे थे और तीसरे ने डंडे से पीटा। हमें मुर्गा बनने की सज़ा भी दी गई।"

प्रिंसिपल पर गंभीर आरोप

छात्रों का आरोप है कि प्रिंसिपल ने न केवल जातिसूचक टिप्पणियां कीं बल्कि स्कूल से निकालने की धमकी भी दी। एक अन्य छात्र ने कहा, "हमें केवल 'जय भीम' कहने पर अपमानित किया गया। प्रिंसिपल ने यहां तक कह दिया कि हम इस स्कूल में पढ़ने लायक नहीं हैं।"

पुलिस में शिकायत, कार्रवाई का इंतज़ार

पीड़ित छात्र पहले बिनौली थाने पहुंचे, लेकिन वहां कोई कार्रवाई नहीं हुई। इसके बाद शुक्रवार को वे पुलिस अधीक्षक (एसपी) के दफ़्तर पहुंचे और न्याय की मांग की।

एसपी सूरज कुमार राय ने मामले की पुष्टि करते हुए कहा, "शिकायत प्राप्त हो गई है। बिनौली थाने के एसएचओ राकेश कुमार शर्मा को जांच के निर्देश दिए गए हैं।"

वहीं, ज़िला विद्यालय निरीक्षक (DIOS) राघवेंद्र सिंह ने कहा, "अब तक मेरे कार्यालय में कोई लिखित शिकायत नहीं आई है। शिकायत मिलने पर विस्तृत जांच कराई जाएगी और आवश्यक कदम उठाए जाएंगे।"

सम्मान की लड़ाई

छात्रों का कहना है कि यह मामला केवल मारपीट का नहीं बल्कि उनके सम्मान से जुड़ा है। एक पीड़ित छात्र ने सवाल उठाया, "हमने सिर्फ 'जय भीम' कहा था। इसके लिए हमें क्यों सज़ा दी गई?"

अफ़ग़ानिस्तान में भूकंप: 800 से अधिक लोगों की मौत, अब तक क्या-क्या पता है

"समानता और न्याय"
पटियाला 01 सितम्बर
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

अफ़ग़ानिस्तान के पूर्वी हिस्से में आए 6.0 की तीव्रता के भूकंप में अब तक 800 से अधिक लोगों के मारे जाने की ख़बर है जबकि कम से कम 3000 लोग घायल हुए हैं.

भूकम्प का केंद्र अफ़ग़ानिस्तान के पाँचवें बड़े शहर जलालाबाद से 27 किलोमीटर दूर, सतह से लगभग 10 किलोमीटर की गहराई में था.

आधी रात को आए इस भूकंप के कारण मिट्टी और पत्थर से बने घर ढह गए. भूकंप के झटके वहां से क़रीब 400 किलोमीटर दूर, पाकिस्तान की राजधानी इस्लामाबाद तक महसूस किए गए.

भूकंप से दूर दराज़ के पहाड़ी इलाक़े प्रभावित हुए हैं जहां मोबाइल सिग्नल का बहुत सीमित कवरेज है और भूस्खलन से सड़कें बंद हैं.

घायलों को मलबे से निकालकर हेलीकॉप्टरों के ज़रिए सुरक्षित जगहों तक पहुँचाया जा रहा है और बचे हुए लोगों की तलाश जारी है.

यह आपदा ऐसे समय में आई है जब अफ़ग़ानिस्तान पहले से ही मानवीय संकटों से जूझ रहा है. एक ओर अंतरराष्ट्रीय मदद में भारी कमी आई है और दूसरी ओर पड़ोसी देशों से बड़ी संख्या में लोगों को वापस भेजा जा रहा है.

पहले अफ़ग़ानिस्तान के सरकारी प्रसारक 'रेडियो टेलीविज़न अफ़ग़ानिस्तान' (आरटीए) ने मरने वालों की संख्या लगभग 500 बताया था.

राजधानी काबुल में स्वास्थ्य अधिकारियों ने बताया कि बचाव दल दूर-दराज़ के गाँवों तक पहुँचने की कोशिश कर रहे हैं.

यह इलाक़ा पहले भी कई बार भूकम्प और बाढ़ से प्रभावित हो चुका है.

स्वास्थ्य मंत्रालय के प्रवक्ता शरफ़त ज़मान ने समाचार एजेंसी रॉयटर्स को बताया, "सिर्फ़ कुछ क्लीनिकों से मिले आँकड़ों में ही 400 से ज़्यादा घायल और दर्जनों मौतें सामने आई हैं."

उन्होंने चेतावनी दी कि यह संख्या और बढ़ सकती है.

रॉयटर्स टेलीविज़न की तस्वीरों में दिखा कि हेलिकॉप्टर घायलों को निकाल रहे हैं और स्थानीय लोग सैनिकों व डॉक्टरों की मदद से घायलों को एम्बुलेंस तक पहुँचा रहे हैं.

रॉयटर्स ने स्वास्थ्य मंत्रालय के हवाले से कहा है कि कुनार प्रांत के तीन गाँव पूरी तरह तबाह हो गए हैं और कई दूसरे गाँवों में भी भारी नुक़सान हुआ है.

कुनार प्रांत के सूचना प्रमुख नजीबुल्लाह हनीफ़ ने रॉयटर्स को बताया कि शुरुआती रिपोर्टों में 250 मौतें और 500 घायल दर्ज किए गए हैं, लेकिन यह आँकड़ा बदल सकता है.

अधिकारियों ने बताया कि शुरुआती रिपोर्टों में एक ही गाँव में 30 लोगों की मौत की पुष्टि हुई है और सैकड़ों घायलों को अस्पताल ले जाया गया है.

राहतकर्मी पाकिस्तान की ख़ैबर पख़्तूनख़्वा सीमा से लगे इलाक़ों में लोगों को तलाशने में जुटे हैं.

तालिबान के विदेश मंत्रालय के एक प्रवक्ता ने कहा, "अब तक किसी भी विदेशी सरकार ने राहत और बचाव कार्य के लिए मदद की पेशकश नहीं की है."

अफ़ग़ानिस्तान अक्सर जानलेवा भूकंपों की चपेट में आता है, ख़ासकर हिंदुकुश पर्वत श्रृंखला में, जहाँ भारतीय और यूरेशियन टेक्टोनिक प्लेट्स आपस में मिलती हैं.

अक्तूबर 2023 में देश के पश्चिमी प्रांत हेरात में 6.3 तीव्रता का भूकंप आया था जिसमें क़रीब 1500 लोगों की मौत हो गई थी.

इसकी गहराई भी बहुत कम (लगभग 14 किलोमीटर) थी, इसलिए यह बहुत विनाशकारी साबित हुआ.

ये दिखाता है कि प्राकृतिक आपदाओं के मामले में दुनिया के सबसे ग़रीब देशों में से एक अफ़ग़ानिस्तान कितना असुरक्षित है.

डॉक्टर ने क्या बताया

भूकम्प से सबसे ज़्यादा प्रभावित कुनार प्रांत से लगातार नुक़सान की ख़बरें आ रही हैं.

कुनार की राजधानी असदाबाद के प्रांतीय अस्पताल के प्रमुख डॉ. मुलादाद पूरी रात सो नहीं पाए. उन्हें अपने स्टाफ़ की अगुवाई कर लगातार मरीज़ों का इलाज करना पड़ा.

उनका कहना है कि अस्पताल में "हर पाँच मिनट में एक मरीज़ भर्ती हो रहा है" और पूरा अस्पताल घायलों से भर चुका है.

उनके अनुसार, पिछले कुछ घंटों में महिलाओं और बच्चों समेत 188 घायलों को अस्पताल लाया गया है. बिस्तर कम पड़ जाने की वजह से कई मरीज़ों को ज़मीन पर लेटना पड़ा.

डॉ. मुलादाद ने हालात को गंभीर बताते हुए अस्पताल में आपातकाल की घोषणा कर दी है.

करीब 250 घायलों को पड़ोसी नंगरहार प्रांत के मुख्य अस्पताल में ले जाया गया है.

अब तक चार शव उनके अस्पताल में लाए गए हैं. डॉ. मुलादाद ने बताया कि दर्जनों शव अन्य स्थानीय क्लीनिकों में भी ले जाए गए हैं.

ललई सिंह यादव की 114वीं जयंती: 'सच्ची रामायण' के हीरो जिन्होंने भारत में Free Speech को किया मजबूत

12 सितंबर, 1970 को यूपी गजट में प्रकाशित अधिसूचना में अंग्रेजी मूल 'रामायण: ए ट्रू रीडिंग' और इसके हिंदी अनुवाद 'सच्ची रामायण' की सभी प्रतियों की जब्ती (फॉर्फिचर) की घोषणा की गई।प्रकाशक के रूप में ललई सिंह यादव ने इसे अभिव्यक्ति की स्वतंत्रता और तर्कसंगत पड़ताल पर हमला माना।

"समानता और न्याय"
पटियाला 01 सितम्बर
INTERNATIONAL PAPER, 94636 01616
hardipchumber57@gmail.com

नई दिल्ली– आज उत्तर भारत के पेरियार कहलाने वाले, सामाजिक न्याय के पुरोधा, नाटककार और प्रकाशक ललई सिंह यादव की 114वीं जयंती है। उनका जन्म 1 सितंबर, 1911 को उत्तर प्रदेश के कानपुर देहात जिले के कठारा गाँव में हुआ था। एक सिपाही से लेकर समाज के दबे-कुचले वर्गों की आवाज़ बनने तक का उनका सफर भारत के सामाजिक-राजनीतिक परिदृश्य पर एक अमिट छाप छोड़ गया।

उनकी सबसे बड़ी विरासत ई.वी. रामासामी पेरियार की विवादास्पद पुस्तक 'रामायण पातिरंगल' का हिंदी अनुवाद 'सच्ची रामायण' प्रकाशित करना था, जिसने एक ऐतिहासिक कानूनी लड़ाई (Criminal Appeal No. 291 of 1971. D/d. 16.9.1976. The State of U.P. - Appellant Versus Lalai Singh Yadav) को जन्म दिया। इस फैसले ने अनुच्छेद 19 के तहत अभिव्यक्ति की स्वतंत्रता और सार्वजनिक व्यवस्था के लिए उचित प्रतिबंधों के संवैधानिक संतुलन पर बल दिया।

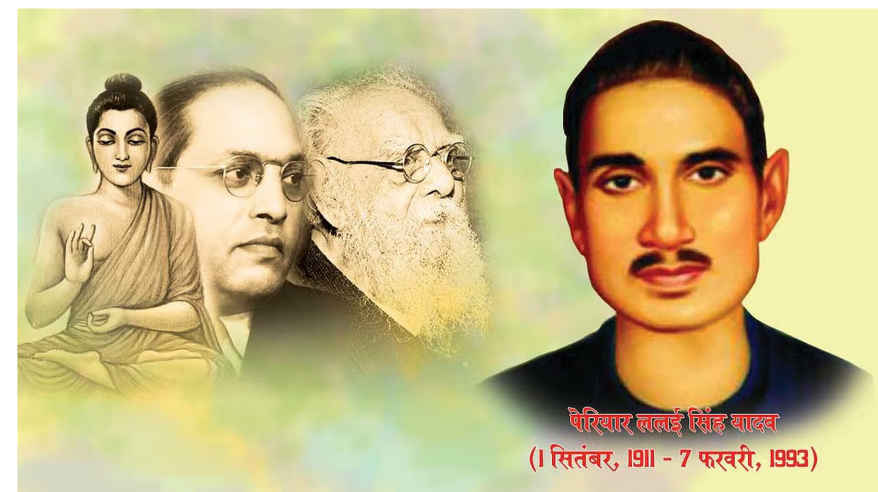

ललई सिंह यादव का जीवन तर्कवाद और जाति-विरोधी सक्रियता की रूपांतरकारी शक्ति का प्रमाण था। अभिव्यक्ति की स्वतंत्रता, धार्मिक संवेदनशीलता और सामाजिक सुधार पर चल रही बहसों के बीच यह जयंती राज्य की सेंसरशिप के खिलाफ संवैधानिक अधिकारों को बनाए रखने के लिए लड़े गए युद्धों की एक मार्मिक याद दिलाती है।

ब्राह्मणवादी वर्चस्व और जाति व्यवस्था की आलोचना

ललई सिंह यादव का जन्म उत्तर प्रदेश के एक साधारण किसान परिवार में हुआ था। उनके पिता, चौधरी गुज्जू सिंह यादव, एक मेहनती किसान और आर्य समाज के कट्टर अनुयायी थे। एक ग्रामीण परिवेश में पले-बढ़े ललई ने केवल मिडिल स्कूल (कक्षा सात) तक ही औपचारिक शिक्षा प्राप्त की। 1929 में 18 वर्ष की आयु में उन्होंने एक वन रक्षक के रूप में कुछ समय तक काम किया और 1931 में शादी कर ली। दो साल बाद, 1933 में, वह ग्वालियर रियासत की सेना में एक सिपाही के रूप में भर्ती हुए, जिसने अर्धसैनिक सेवा में उनके करियर की शुरुआत को चिह्नित किया।

उनके सेवा काल के दौरान सामाजिक अन्याय के संपर्क ने सुधार की एक ललक जगा दी। द्रविड़ आंदोलन के तर्कवादी नेता ई.वी. रामासामी (पेरियार) से प्रभावित होकर, ललई सिंह यादव ने अपनी पुलिस की नौकरी से इस्तीफा दे दिया और खुद को सामाजिक न्याय के लिए समर्पित कर दिया। वह एक नाटककार बने और 'शंबूक वध' जैसे नाटक लिखे, जिन्होंने नाटकीय कथानकों के माध्यम से जाति व्यवस्था की आलोचना की। 1962 में, उन्होंने 'बामन वादी राज्य में शोषितों पर राजनीतिक डकैती' लिखी, जो राजनीति में ब्राह्मणवादी वर्चस्व की एक कठोर आलोचना थी। उनकी सक्रियता पिछड़ी जातियों, अनुसूचित जातियों और अन्य शोषित वर्गों को सशक्त बनाने पर केंद्रित थी, जिसमें उन्होंने ब्राह्मणवाद में निहित सामंती ढाँचों को खारिज करने का आग्रह किया – जिसे उन्होंने भारत के सामंतवाद के अनोखे रूप के रूप में वर्णित किया।

1960 के दशक के अंत तक, ललई कानपुर के झींझक में अशोक पुस्तकालय के माध्यम से एक प्रकाशक के रूप में स्थापित हो गए थे। यहीं पर उन्होंने अपना सबसे साहसिक प्रयास शुरू किया: पेरियार के तमिल ग्रंथ 'रामायण पातिरंगल' (1944 में प्रकाशित) का 1968 में हिंदी में 'सच्ची रामायण' के रूप में अनुवाद करना। इस कार्य ने न केवल पेरियार के तर्कवादी विश्लेषण को हिंदी भाषी पाठकों से परिचित कराया, बल्कि ललई को धार्मिक स्वतंत्रता और राज्य सत्ता पर एक तूफान के केंद्र में खड़ा कर दिया।

ਸਿਧਾਰਥ ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਦੇ ਧਮ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸਭ ਲਈ ਸੁੱਖ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ

"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ" ਪਟਿਆਲਾ -ਸਿਧਾਰਥ ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਸੁੱਖ, ਸਾਂਤੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਰਗ ਰਾਹ ਸਾਫ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੁੱਢਲੇ ਪੰਜ 'ਪੰਚਸ਼ੀਲ' ਸਿਧਾਂਤ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ 'ਮਨ ਦੀ ਸਮਾਧੀ' ਲੱਗ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ:

1. ਆਹਿੰਸਾ- ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਰੀਰਕ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਂ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ, ਹਰ ਇਕ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ
2. ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ- ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨਾ
3. ਵਿਬਚਾਰ ਨਾਂ ਕਰਨਾ- ਕੋਈ ਜਿਨਸੀ ਦੁਰਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧ ਨਾਂ ਕਰਨਾ
4. ਝੂਠ ਨਹੀਂ ਬੋਲਣਾ- ਆਪਣੇ ਆਚਾਰ,ਵਿਚਾਰ, ਵਿਵਹਾਰ ਵਿੱਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ
5. ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ- ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਮਨ ਦਾ ਦਸ਼ਾ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਗਾੜ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ, ਮਨ ਸੁੱਧ ਰਖਣਾ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਮਨ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ

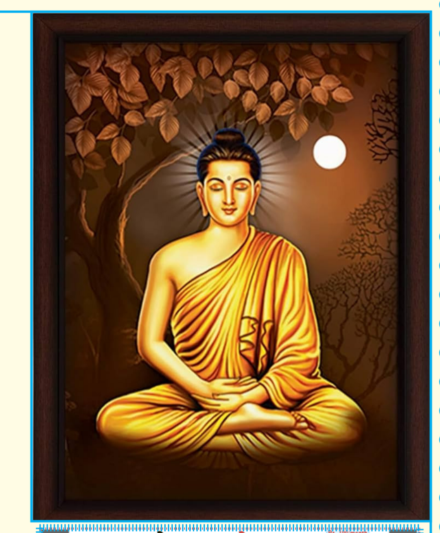
"ਇਕੁਐਲਿਟੀ ਐਂਡ ਜਸਟਿਸ"